

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Cap. 12. Circa consensum Clandestinum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

DVBIVM LXXII.

ut possit coniux superstes aliud matrimonium inire, sufficit ne probabilis moralis, id est, ut sit probabilis causa ad credendum, sapientum iudicio.

401
Satis est,

Satis quidem est. Quia Cap. Quoniam, §. Porro, dicitur: Si autem de carnali coniugio sit agendum, tandiu alteruter coniugium expelletur, donec de ipsius obitu verisimiliter presumatur. Ergo sufficiunt verisimiles mortis presumptiones. Sic Armil. verb. Matrimonium, num. 45. D. Antonin. part. 3. titul. 1. cap. 9. Philaich. de Offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 9. Barthol. à Ledef. de matrim. dub. 5. §. 4. conel. 9. Ludouic. Lopez part. 2. Instr. de matrim. cap. 55. & alij.

402
Non est satis,

Non satis est moralis probabilitas, sed requiritur certitudo tanta, vel per certum nuncium, vel per testes, ut prudentis iudicio non tantum probabilis, sed certus obitus alterius coniugis iudicetur. Quia Cap. In presentia, de sponsal. dicitur: Non possunt tales ad aliorum consortium conuolare, nec permittas, eos auctoritate Ecclesie contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum. En qualiter coniunguntur ea duo, ut illi nequeant contrahere, & Ecclesia concedere facultatem, donec certum nuncium recipiant. Ita Sanch. l. 2. d. 46. num. 6. Sotus in 4. dist. 37. qu. vni. art. 5. Angles part. 1. de matr. q. 1. de imped. Ord. art. 3. dub. 1. Manu. tom. 1. sum. c. 233. num. 2. & 4. Barth. à Ledef. de matrim. dub. 5. §. 2. vlt. Ludou. Lop. p. 1. Instr. c. 83.

403
Hoc mihi probabilis.

Satis probabilem primam sententiam reor, sed probabiliorem secundam, Quia in contrahendo secundo matrimonio, periculum eius nullitatis, & adulterij imminet: in abstinendo autem, nullum: Ergo quandiu non adest omnimoda certitudo obitus viri abstinendum est, ut peccati periculum vitetur.

DVBIVM LXXIII.

An mors coniugij possit sufficienter fama probari.

404
Non potest.

Minimè quidem. Quia requiritur certa, & integra mortis probatio, ut vidimus Dubio proximo: fama autem nec certò, nec integre probat. Sic Abbas Cap. In presentia, num. 6. Gutier. 2. Practicar. qu. 3. a num. 4. Veracr. p. 1. spec. artic. 42. conel. 1. Manu. tom. 1. sum. cap. 233. num. 2.

405
Potest plane.

Mors coniugis sufficienter potest fama probari. Quia fama in re obiter raro inaniter euulgatur. Ita Anchar. ad Cap. In presentia, numer. 5. Iuli. Clar. lib. 5. receptar. §. Fornicatio. Ant. Gomez lib. 80. Tauri, num. 31. Perez lib. 5. Ordin. titul. 1. lib. 3. ad finem.

406
Auctoritas reclusio.

Ego autem putarim, solam famam non sufficere, nisi aliis adminiculis adiungatur: tunc enim satis erit, quia certa moraliter probatio dici potest. Porro adminicula, quibus debet fama iuari sunt longitudo absentiae, & uni-

uersalis vox vbi coniux commorabatur, mortem eius contestans, vel is de cuius obitu agitur, erat valde senex, vel æger, vel in acie erat, & non redij longo tempore expectatus, nempe per annum: vel vxor accepit literas eorum, cum quibus vir militabat: vel vir captus sit ab hostibus, & communis fama, ipsum obiisse testetur, si tamen vxor nihil contrarium audierit, vel literas à fide dignis acceperit.

CAPVT XII.

Circà consensum Clandestinum.

DVBIVM LXXIV.

An Matrimonium Clandestinum fuerit irritum aliquando ante Tridentinum.

PREMISERIM ex section. 1. matrimonium Clandestinum esse illud, quod clam fit, diciturque tale, cum presente Parocho, ac testibus non celebratur: & cum non premis denunciationibus, licet coram Parocho, ac testibus, non initur. Multis id matrimonium legibus prohibetur. Primò in Cap. Alio 30. quæst. 5. In Concil. Arelat. 4. & refertur in Cap. Nullum 30. quæstion. 5. In Concil. Lateran. & habetur in Cap. 3. de clandest. desponsat. In Concil. Tolet. sub Sixto IV. Et nouissimè in Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. Verùm matrimonium initum sine Parocho, & testibus est omnino nullum post Tridentinum: non verò quod contrahitur, haud premis denunciationibus. Potest quidem etiam post Tridentinum validum esse Clandestinum matrimonium in tribus casibus. Primò si contrahatur in locis, in quibus Concilium hoc non fuit promulgatum, aut receptum. Secundò, casu quo addit Pontificis dispensatio circà Parochi, ac testium assistentiam. Tertiò, si celebratur à non baptizatis. Sic omnes.

Quæsierim igitur, nùm matrimonium Clandestinum huiusmodi fuerit aliquandò irritum ante Tridentinum? Fuit quidem irritum. Quia antiquitatis obseruatores legimus, primis Ecclesie temporibus per nonnullas annorum centurias clandestina coniugia nullatenus valuisse: postea verò eas leges abiisse in deluetudinem, valuisseque clandestina matrimonia vsque ad Tridentinum, quod rursus ea inualida reddidit. Sic Cassaneus, Corrausius, Gentianus, & alij, quos refert, ac sequitur Basil. Legion. libro quinto, capite tertio, numero secundo. Probat, quia Euarist. Epist. 1. ad Episcop. Africa. cap. 1. & habetur Cap. 1. 30. qu. 1. asserit, hæc non legitima connubia esse, sed adulterina, & contrubernia. Et quia Cap. Videtur, 35. qu. 6. Celestinus Papa sic ait: Videtur nobis, quod secunda, quam contra prohibitionem Ecclesie duxit, non sit vxor: nam quod contra Ordinem Ecclesie factum est, ratum non haberi tam humane, quam diuina legis proclamat.

407
Nondum promissa.

408
Fuit irritum ante Tridentinum.

Se& II. Dubia, De Consensu Clandest. 89

proclamat auctoritas. Sed matrimonia clandestina semper fuisse ab Ecclesia interdicta, vt constat ex Decreto Homicidæ Papæ; & habetur Cap. 2. 30. qu. 5.

Minimè irritum fuit. Quia quoties concurrunt essentialia contractus validus est, licet defiderentur solemnitates extrinsecæ, & accidentales: in matrimonio autem clandestino concurrunt tota matrimonij essentia, deficiente sola extrinseca publicitatis solemnitate: ergo antè Tridentini prohibitionem validum erat; nec enim alia aderat prohibitio. Ità Sanchez lib. 3. d. 3. num. 2. Petr. Ledel. qu. 45. art. 5. dub. 5. Hurtad. d. 5. diffc. 2. numer. 5. Luis de Torres in sum. part. 2. cap. 96. dub. 1. Becan. cap. 44. qu. 4. Bonac. quest. 2. punct. 6. num. 2. Palaus d. 2. punct. 1. 3. §. 2. num. 1.

Scio Leandrum tract. 9. d. 7. qu. 3. primam sententiam probabilem esse asseruisse, sed nescio quo fundamento, cum ipse legerit, tot viros doctissimos esse secundam de fide profiteri: nempe Sanchez, Palaum, & alios, quos sequi cogor; quia id definit Alexander III. cap. de clandest. de sponsat. & Trident. sess. 24. cap. 1. anathemate damnans oppositum asserentes. Porro textus pro parte prima citati, appellant non legitima matrimonia illa, quæ non sunt iuxta Ecclesiasticas leges celebrata: adulteria, vel stupra quoad forum Ecclesiæ externum, cui minime constant, quamvis in foro interno vera matrimonia extiterint.

DVBIVM LXXV.

An peccet, contrà ius naturæ, qui clandestinè contrahit.

Non peccat contrà ius naturæ, sed solum contrà ius Ecclesiasticum. Quia solum hoc iure est prohibitum clandestinè contrahere matrimonium. Certè quod intrinsecè, & ex natura sua malum est, nunquam licet: matrimonium autem clandestinum in multis casibus olim licebat, vt fatentur omnes cum D. Thom. in 4. dist. 28. quest. uni. cap. 3. in corpore. Sic Caietan. tom. 1. Opusc. tractat. 12. de matrimon. question. 2. Sotus in 4. dist. 28. question. 1. artic. 2. Barthol. de Ledel. dub. 22. Coninch d. 27. numer. 4. Hurtad. d. 5. diffc. 2. num. 2. & 3. Luis de Torres sum. p. 2. c. 96. dub. 3. Palaus d. 2. punct. 1. §. 2. num. 1.

Peccat non solum contrà ius Ecclesiasticum, sed etiam contrà ius naturæ. Quia ex natura rei continet in se matrimonium clandestinum grauius malum: cedit enim in prolis detrimentum, & vtriusque coniugis, cum facillè possint ad alias nuptias transire: & est Reipublice nocivum contrariumque eius paci, & quieti. Ità Caiet. sibi contrarius in sum. verb. Matrimonium, titul. contractus matrimonij potest ex septem capitibus reddi vitiosus. Petr. de Soto lect. 14. de matrimon. Palac. in 4. dist. 28. d. 3. Veracr. part. 1. spec. art. 10. concl. 2. Matienzo l. 5. Recopil. titul. 1. lib. 1. glossa 1. num. 2. Sanch. lib. 3. d. 3. num. 8.

Hæc valde probabilis sententia, prima autem mihi probabilior. Quia si matrimonium clandestinum multis casibus olim licebat, manifestè est ratio.

festè sequitur non esse contrà ius naturæ illud contrahere. Cessante enim sine legis in particulari non cessat lex: ergo si coniugium clandestinum iure naturæ est malum ex inconuenientibus, quæ ex ipso obtinentur, quamvis in casu aliquo speciali iis obuietur, erit illicitum. At si in multis casibus olim licebat, vt asserit D. Thom. citat. haud iuri naturæ contrarium esse ostenditur. Igitur contrà ius Ecclesiasticum reor solum delinquere lethalius quidem, qui matrimonio clandestinè incedendo dat operam.

DVBIVM LXXVI.

An semper necessaria sit præsentia Parochi, & testium, ad matrimonium validè contrahendum.

Non est semper necessaria, sed in multis casibus validè sine Parocho, ac testibus initur: scilicet, quando virgo est sub tutela iniqui tutoris, & timet, ne ille viro eam tradat indigno: quando concubinarij iter facientes, aut alio modo comprehensim, in graui periculo ob concubinatum incidere, & in similibus euentibus possunt per mutuum consensum secretè sine præsentia Parochi, ac testium matrimonium validè inire. Quia præceptum Ecclesiasticum non obligat eo rigore, vt in magna necessitate contravenire non liceat, vt constat in præcepto Missæ, ieiunij, abstinentiæ à carnibus: Præceptum autem hoc contrahendi coram Parocho, & testibus Ecclesiasticum est per Concilium Tridentinum inductum: ergo. Certè idem Tridentinum sess. 24. cap. 1. simul iubet præmitti denunciations, & contrahi coram Parocho, & testibus: sed denunciations possunt omitti, etià inconsulto Episcopo, vbi esset periculum in mora: Ergo, & sine præsentia Parochi, ac testium poterit coniugium validè celebrari. Sic Sotus in 4. dist. 22. q. 1. a. 2. Graf. l. 2. decis. c. 86. nu. 9. Veracr. in append. ad specul. dub. 4. Trul. l. 7. c. 6. dub. 1. n. 9. ait hanc sententiam esse probabilem, & vt probabilior eam tueretur Bayn. q. 1. de matrim. Clandest. assert. 3. & apud ipsum Layman. tr. 10. part. 2. cap. 4. num. 7.

Semper est necessaria præsentia Parochi, & testium ad matrimonij validitatem. Quia hæc à Tridentino pro forma contractus huiusce absque exceptione præscribitur: Ergo aliter contractum coniugium non valebit. Ità Sanch. l. 3. d. 17. per totam Ochagau. tr. 3. q. 7. n. 3. Cornejo d. 7. dub. 39. Hurtad. d. 5. diffc. 3. Henric. l. 1. c. 3. n. 5. & 8. Diana p. 3. rr. 4. resol. 234. Palaus tom. 5. d. 2. punct. 1. §. 8. num. 9.

Hoc longe probabilis reor, & cum huiusmodi rigore Tridentini præscriptionem intelligendam esse indico. Quod enim pro contraria sententia asseritur, verum esse fateor de præcepto Ecclesiastico, quod non inducit solemnitatem substantialem, nec materiam inhabilitat, vt iure Ecclesiastico consanguinei in secundo gradu inhabiles sunt, ad contrahendum matrimonium, quod in nulla necessitate possunt inire. Certè denunciations præcipiuntur, vt solemnitas extrinseca, & accidentalis, yndè dispar omnino est ratio.

H 3 DVBIVM

COBAR
de Mora
III. IV
IV

D V B I V M LXXVII.

An qui expertus in mortis articulo cum concubina coniugium inire ad legitimandam prolem, nec Parochi copia datur: hoc coniugium possit sine praesentia Parochi iniri.

417
Potest quidem.

Poterit quidem. Quia leges divinae recipiunt interpretationem ex bono, & aequo, & ex epicheia, ut quae pro tuenda charitate inducta sunt ipsi non aduersentur: sed si in hoc casu matrimonium absque Parocho, & testibus esset nullum aduersaretur charitati, proles enim per matrimonium illud legitimanda destituta maneret, & saepe morti proximi valde affecti erga concubinam solus spiritualis periclitaretur non contracto matrimonio, quo huic praua consulat affectioni: Ergo decretum Tridentini ex aequitate, & epicheia minime in hoc euentu adstringere est censendum. Sic Verrac append. ad spec. dub. 1. solut. 2. Vega libr. 3. sum. casu 361. Capua libr. 2. decis. cap. 85. num. 8. Azenc. lib. 5. recapit. titul. 1. lib. 1. num. 38. licet dubius hareat.

418
Minime poterit.

Minime poterit. Quia ubi in dispositione dicitur, aliter fieri non posse, inducitur forma ut cum aliis tradit Felin. Cap. Cum dilecta, de rescripti. num. 6. signo. 7. & idem, quando ponitur decretum annullans, num. 6. signo 5. sed Tridentinum sess. 24. cap. 1. dicit, aliter fieri non posse matrimonium, quam praesente Parocho, & testibus, & aliter contractum reddi irritum: Ergo inducitur forma, & proinde in nullo euentu absque ea solemnitate initum erit validum: enim sine sua forma nunquam potest subsistere. Ita Nauar. lib. 4. consil. titul. de sponsal. consil. 44. Sarmient. lib. 1. selectar. cap. 6. num. 7. Henric. lib. 11. cap. 3. num. 5. & 8. Barthol. a Ledes. dub. 21. de matrimon. Ludouic. Lopez part. 1. Instru. cap. 86. Manu. tom. 1. sum. cap. 219. n. 17. Petr. de Ledes. quastion. 45. art. 5. circa tertium puncti dub. 3. Sanchez lib. 3. d. 17. num. 4.

419
Idem censetur.

Idem censetur, quia in illo decreto contrahentes sine Parocho, & testibus redduntur omnino inhabiles. Vbi potero particulam omnino quae significat in omni euentu, sine vlla exceptione. Pondero etiam, reddere inhabiles, nam inhabilitatem materiae Sacramenti nullus necessitatis casus potest supplere: ut in nulla necessitate possunt consanguinei matrimonio colligari: eo quod materia est inhabilis.

D V B I V M LXXVIII.

An in Oppidis in quibus nequit haberi Parochus, nec de proximo speratur: possit sine ipso Matrimonium iniri.

420
Potest vnde celebrari.

Poterit valide celebrari. Quia verosimiliter creditur eo in casu Pontificem in Concilio decreto dispensare ob Sacerdotum inopiam. Et quia cum in eorum defectu Tridentini sanctio seruari non valeat, abhorret a recto credere, matrimonij capeffendi libertatem esse impeditam. Sic Coninch d. 27. numer. 11. asserens, ita declarasse Clementem VIII. Tridentini le-

gem. Bauny. qu. 1. de matrimon. clandest. assert. 3. Layman. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 7. Grat. d. 1. decis. cap. 86. num. 9.

Non potest valide celebrari. Quia praesentia Parochi, & testium datur a Tridentino pro forma contractus absque exceptione: Ergo nunquam aliter contractum coniugium valebit. Ita Hurtad. d. 5. diff. 3. num. 10. Trull. lib. 7. cap. 6. dub. 1. num. 9. & 10. Amicus quem citat, & sequitur Diana part. 10. tract. 13. resol. 15. Palaus d. 2. punct. 13. §. 8. num. 8.

Ego quidem, si illa Clementis declaratio constans sit, primam sententiam approbo, & sequor. At quia doctis viris minus vera videtur absolute iudico secundam sententiam esse amplectendam, & quia de praefata declaratione non constat, & quia, esto constaret, debebat more legis publicari, ut legem vniuersaliter latam restringeret.

D V B I V M LXXIX.

An qui inuincibiliter Tridentini hanc legem ignorant, valide contrahant, sine Parocho, & testibus.

Valide contrahunt. Quia inhabilem reddere ad aliquem actum, est poena, ut docet Deci. cap. 2. de constit. num. 17. sed Tridentinum sess. 24. cap. 1. clam contrahentes reddit inhabiles ad sic contrahendum: ergo illud decretum poenam continet: quae cum non afficiat inuincibiliter ignorantes, eo quod culpa vacant, dicendum est, hos habiles esse ad contrahendum, ac proinde matrimonium ab eis initum esse validum. Sic aliqui apud Petr. de Ledes. quastion. 45. de matrimon. ar. 5. & apud Coninch d. 27. num. 12.

Haud contrahunt valide. Quia quamvis lex ignorantes non afficiat quoad poenam extrinsecam, bene tamen afficit quoad intrinsecam annulationis actus: ut docet Sotus de iust. l. 1. qu. 1. art. 4. Nauar. sum. cap. 23. num. 44. & probatur ex Cap. 1. de concess. praeben. in 6. vers. Adiciendum ibi: Sine ignorauerit, suum non valet. Ita Sanchez lib. 3. d. 17. num. 10. Basil. lib. 5. cap. 6. numer. 18. Palaus d. 2. punct. 13. §. 8. num. 7. Medi. 1. 2. quastion. 90. articul. 4. concl. 3. Henriquez libr. 15. cap. 3. numer. 8. Petr. de Ledes. de matrimon. qu. 45. art. 5. Leand. tract. 9. d. 7. quastion. 9.

His haec sententiam primam iudicans improbabilem. Quia quoties constitutio exprimit, a quo tempore debeat obligare, afficit ignorantes quoad nullitatem actus, licet non afficiat quoad alias poenas, ut si dicat: Ex nunc, ut docet Gloss. Clement. 2. de haer. verb. Ex nunc, & alij ibi citati a Sanchez vbi supra. Sed decretum Tridentini irritans clandestina coniugia assignat tempus, quo incipit obligare, nempe transactis duobus mensibus a publicatione in qualibet Parochia: Ergo ab illo tempore obligat quoad annulationem matrimonij etiam ignorantes.

Secl. II. Dubia De Consensu Clandest. 91

DVBIVM LXXX.

An in loco loci, in quo viget Tridentini lex, possit, sine Parocho, & testibus matrimonium inire in aliis, quibus non est recepta, quando solum ad illa confluunt per modum transitus.

416 Si animo ibi constituendi domicilium tenent, certum est, posse sibi, absque Parocho ac testibus contrahere quia sunt illius loci, unde iam legibus prioris domicilij non adstringuntur. Quæstio igitur est, quando solum confluunt per modum transitus?

417 Non possunt matrimonium sine Parocho, & testibus inire. Quia advenientes ex loco, ubi Tridentini lex obligat, iam contraxere servandum illud decretum obligationem: Ergo quocumque adeant per modum transitus tenentur id servare. Sic Henric. lib. II, cap. 3, num. 8. Manu. tom. I, sum. cap. 219, num. 2. Petr. de Ledef. qu. 45, art. 3, punct. 3, dub. ult. Sylvi. in variis resolut. verb. Matrimonium 8. Diana, par. 6, tr. 7, resol. 29, propter quandam Cardinalium declarationem.

418 Possunt sine Parocho & testibus matrimonium contrahere. Quia in egerendis contractibus expectari debent consuetudines loci, in quo celebrantur, ex Cap. ult. de foro comper. sed ille coniugij contractus inire in loco, ubi Tridentini lex non viget: Ergo. Ità Sanchez lib. 3, d. 18, num. 28. Basil. l. 5, c. 9, m. 2. Rebel. p. 2, de obligat. l. 2, q. 7, sect. 3, m. 15. Coninch. d. 27, m. 14. Hurtad. d. 5, diff. 5, m. 24. Bonac. q. 2, punct. 7, m. 2. Reginald. l. 3, m. 170. Fagund. præc. 1, Eccl. l. 1, c. 8, n. 7, & 9.

419 Veritas mihi peregrinos à domicilio abfentes non teneri legibus illius, si contrariæ vigent in locis, ubi reperiuntur. At licet sententiam, obligati legibus domicilij, tamen quoad solemnitatem adhibendam in contractibus, solæ leges loci, in quo contractus celebrantur, respiciuntur: locus autem, ubi hoc matrimonium inire, non petit eam Parochi, ac testium solemnitatem ad coniugij valorem, cum ibi Tridentini decretum non obliget: Ergo.

DVBIVM LXXXI.

An qui pergit ex loco, ubi Tridentini lex non viget ad locum, ubi recepta est: possit ibi, coniugium inire sine Parocho & testibus iuxta proprii domicilij legem.

420 Potest quidem. Quia peregrini & forenses non adstringuntur legibus & consuetudinibus loci, per quem transeunt, vel in quo per modum hospitij reperiuntur: quod doctissime de more probat Sanchez lib. 3, d. 18, m. 6. si ergo non tenetur observare leges loci transitus, & iuxta leges proprii domicilij validum est matrimonium sine Parocho & testibus initum:

poterit inibi sine Parocho ac testibus celebrari. Ad hæc sententiam allicio Paludan. in 4, diff. 1, quæst. 4, art. 3, m. 14. D. Antonin. part. 2, tit. 6, cap. 2, §. 2. Vegam, Medin. Palac. & alios, qui apud Sanchez citatum docent forenses non adstringi legibus ac consuetudinibus locorum, per quos transeunt.

Minime potest. Quia ad contractus solemnitatem ille modus & stilus est adhibendus, quem petunt leges loci, ubi celebratur. Cum ergo locus ubi inire coniugium ab hisce peregrinis seu forensibus exigit Tridentini solemnitatem in eo vigentis, aliter contractum matrimonium, nullum erit. Ità Sanchez lib. 3, d. 18, m. 26. Petr. de Ledef. q. 45, a. 5, punct. 5, dub. ult.

Hoc certissimè est. Sententia enim illa de peregrinis & forensibus pro prima sententia recepta, exceptionem patitur hanc, Nisi quoad contractus solemnitatem.

DVBIVM LXXXII.

An validum erit matrimonium si quis in fraudem Tridentini proficiatur à loco ubi decretum eius viget, ad locum, ubi non tenet, ut ibi sine Parocho ac testibus contrahat.

423 Invalidum erit. Quia fraus nemini debet patrocinari, Cap. Sedes, & Cap. Ex tenore, de præf. At patrocinaretur, si hoc matrimonium validum esset. Ergo non est validum. Sic Petr. de Ledef. q. 45, art. 5, punct. 3, dub. ult. concl. 1, & 3. Barth. à Ledef. de matr. dub. 21. Manu. to. 1, sum. c. 219, m. 2. Rebel. p. 2, de obligat. l. 2, q. 7, sect. 3, m. 6, asserens id verosimilius esse quando ambo vir & femina colligandi coniugio, eam fraudem committerent vel alter alterius huiusmodi fraudem priusquam contraheret, præciteret. Secus si alter cum bona fide cum fraudulento contraheret.

Erit profecto validum. Quia qui iure suo utitur, non potest dici fraudem committere, ut ea ratione impediatur effectus Reg. Nullus videtur § 5, ff. de reg. iur. l. 3, v. Istamen. ff. de libero homi. exhib. ibi: Dolo malo non videtur habere, qui iure suo utitur. Qua ratione cum multis Doctoribus defendunt Covar. 4, Decretal. 2, p. c. 8, §. 2, m. 10, & Sarmien. lib. 1, select. c. 6, m. 8. matrimonium contractum in mortis articulo efficere filios legitimos in fraudem substituti: est enim fraus licita, cum contrahentes suo iure utantur. Ergo cum adeunt locum, ubi Tridentinum non viget animo contrahendi absque Parocho, & testibus utantur iure suo, (habent enim ius sic ibi contrahendi.) At fraus licita nec ea ratione effectus, ac valor matrimonij impediatur. Ità Sanchez lib. 3, d. 18, num. 29. Basil. lib. 5, cap. 9, num. 4. Ochagau. Bonac. Coninch. Hurtad. Palac. & Trull. quos refert, ac sequitur Leand. tract. 9, d. 7, quæstion. 12.

Ratum fore matrimonium existimo, licet ambo eo sine adirent, ut coniugium sine Parocho ac testibus celebrarent. Quia bona, vel mala intentio conferre potest ad patrandum

H 4 aut

COBAR
de Mon
III, IV
IV

aut non patrandum peccatum: non tamen ad annullandum actum, cum intentio maneat in mente, nec intentio in opus externum influat. Ergo si coniugium illud, seclusa prava intentione, validum esset, id minime ea intentio prava impediret. Quemadmodum de restituendi obligatione docent multi, & inter eos Navar. lib. 3. de restit. cap. 5. num. 7. Si opus seclusa prava intentione non inducat restituendi obligationem, ex ea intentione illam obligationem non confurgere.

DVBIVM LXXXIII.

An Captivi Christiani, quorum in patria Tridentini lex viget, dum commorantur inter infideles, ubi non est publicata: possint sine Parocho ac testibus matrimonium inire.

436
Non possunt
contrahere.

Non possunt contrahere. Quia licet decretum Tridentini *ses. 24. cap. 1.* postulet, publicari in qualibet Parochia, ut obliget: cum tamen apud infideles nulla Parochia sit, voluit Concilium Christianos ibi detentos ligare, licet publicatum non sit. Certè si captivus prodesset ibi non esset publicatum aut receptum Tridentini decretum, nullis aliis legibus Ecclesiae, ut ieiunij, abstinentiæ à carnibus &c. tenerentur; cum ibi nec recepta, nec publicata sint. Sic Petrus de Ledes. de matr. quæst. 45. art. 5. & punct. 3. dub. penult. Henric. lib. 1. cap. 3. num. 8. casu, quo captivi morentur in provinciis infidelium absque animoinibi permanendi. Veracr. & Valq. apud Hurtadum citandum casu, quo Tridentinum fuisset iam publicatum in Parochia aut provinciæ captivorum Christianorum antequam in captivitatem redigerentur. Luis. de Torres in sum. p. 2. c. 96. dub. 7.

437
Contrahere
possunt.

Contrahere possunt, licet ad eas regiones ducti sint post publicationem decreti in sua Parochia, nec animum ibi permanendi habeant. Quia id decretum petit tanquam conditionem requisitam ut obligari incipiat, publicationem in Parochia: Ergo cum apud infideles hæc conditio deficiat, in illis locis hoc decretum nondum obligandi vires accepit. Unde qui in illis contrahunt, licet domicilium ibi non fixerint, non tenentur servare solemnitate illam, nam contractus celebrandus est iuxta solemnitates loci contractus. Ita Basil. l. 5. c. 9. n. 7. Sanchez. l. 3. d. 18. nu. 1. Palaci. in 4. dist. 19. d. 1. Rebel. q. 7. sect. 1. n. 18. Hurtad. c. 5. diff. 5. m. 18. Cornejo d. 7. dub. 39. Trul. l. 7. c. 6. dub. 1.

438
Hoc verius
puto.

Certe si id decretum in illis locis obligaret, quamvis captivi haberent animum permanendi, ductique essent ante publicationem in sua Parochia, non possent sine Parocho ac testibus contrahere: sicut contingit in aliis locis fidelium, ubi id decretum obligat. Si verò defectu publicationis non obligat: Ergo contrahentes ibi sine sint permanentes, sine per modum transitus, sine antea esset publicatum in sua Parochia, sine non, poterunt absque Parocho & testibus contrahere.

DVBIVM LXXXIV.

An si celebretur matrimonium in Parochia alterius coniugis non subditi illius Parocho: sufficiat præsentia Parochi alterius contrahentis.

Quæritur an validum sit matrimonium, cui proprius Parochus unus contrahentis assistit in Parochia alterius sibi non subditi: v. gr. si Parochus Antonij assistat in Parochia Agnetis cuius non est Parochus? Non sufficit huius præsentia, ut coniugium sit validum. Quia Cardinales sic Tridentini exposuere decretum: Si quando vir ad domum uxoris accedit, pro contrahendo matrimonio, is proprius Parochus est, qui uxoris est. Extant & aliæ duæ declarationes præscribentes, non sufficere præsentiam Parochi unus contrahentis in Parochia alterius, sed necessariò requiri in Parochia viri præsentiam Parochi viri in Parochia femine, præsentiam Parochi femine. Sic Basil. l. 5. c. 16. n. 4. Navar. l. 4. consil. tit. de clandest. despons. consil. 4. Ludon. Lopez p. 1. Instrum. c. 86. & p. 2. de matr. cap. 39. Henric. l. 1. c. 3. n. 2. Inclinat Santius in selest. d. 44. num. 8. Zerola part. 2. praxis Episcop. verb. Parochus. Zaval. quæst. 604. num. 6. Quia non est credendum Concilium concedere Parocho iurisdictionem extra propriam Parochiam.

Sufficit omnino proprius alterius contrahentis Parochus etiam si in Parochia alterius sibi non subditi matrimonium celebretur. Quia Tridentinum solum exigit Parochi proprii præsentiam, quia iurisdictionem voluntariam, qualis est hæc, non amittit Parochia fines egrediens. Ita Sanchez lib. 3. d. 9. num. 11. Navar. l. 4. consil. tit. de sponsal. consil. 52. Henric. l. 1. cap. 3. num. 2. referens declarationem Cardinalium sub Pio V. in Gloss. l. 1. R. Coninch. d. 27. dub. 2. Hurtad. d. 5. diff. 6. numer. 21. Laym. tract. 10. capit. 5. numer. 3. Trul. libr. 7. cap. 6. dub. 2. numer. 2. Palaus d. 2. punct. 13. §. 9. numer. 3.

Certè is legitimus Parochus est, ut matrimonio assistat, qui est legitimus ad confessiones audiendas (ut bene Sanchez lib. 3. d. 13. num. 10.) sed iuxta ferè omnes Parochus extra Parochiam est legitimus ad audiendas confessiones sui subditi: Ergo ad colligandum matrimonio. Illæ verò Cardinalium declarationes pro opposita sententia memoratæ, ne posteriori pro nostra sententia relatæ adversentur, intelligendæ sunt de consilio: expedit enim, cum Parochum, matrimonio assistere, in cuius Parochia celebratur.

DVBIVM LXXXV.

An si celebretur matrimonium in Diocesi aliena: sufficiat præsentia Parochi unius, vel utriusque contrahentis.

Non sufficit præsentia Parochi alterius, vel utriusque contrahentis, dum in neutrovis Non sufficit Parochia

Secl. II. Dubia De Consensu Clandest. 93

Parochia matrimonium celebratur. Quia mens Conclij postulantis Parochi praesentiam fuit, ut sua auctoritate praestaret matrimonium, tanquam persona publica, sed extra territorium est persona privata, ex l. 3. ff. de offic. Praesid. Ergo extra sua Parochiam non potest assistere matrimonio. Sic Nauar. lib. 1. c. 1. confil. tract. de sponsal. conf. 52. conf. 47. num. 3. adiciens posse Parochum extra Parochiam existentem dare licentiam Sacerdoti: ut intra Parochiam matrimonio assistat, minime tamen ipsam extra Parochiam assistere posse.

443

In quibus

Sufficit ad matrimonij valorem praesentia Parochi alterius vel utriusque contrahentis quamvis in neutrius Parochia nec Diocesi coniugium celebratur. Quia vel interesse Parochum matrimonio est actus iurisdictionis, & tunc cum iurisdiclio haec sit voluntaria (exercetur enim in solos volentes) nec causae cognitionem postulat, potest valide extra territorium exerceri. Vel non est actus iurisdictionis, sed tantum desideratur illa praesentia ad auctoritatem matrimonio praestandam: sed hanc praestare potest extra Parochiam propriam, cum verè persona publica, parochus sit. Ergo potest ibi matrimonio assistere. Ita Sanchez lib. 3. d. 9. num. 1. 4. Henrici lib. 1. c. 3. num. 2. Coninch. Filline. Hurtad. Ochagau. Rebel. Palaus. Buany, & alij, quos affert & sequitur Leand. tract. 9. d. 7. quae. 16. Posseu. cap. 10. quae. 16. Gutier. de matr. cap. 6. 2. num. 5. & num. 10. docet, non tantum proprium Parochum, sed etiam, Sacerdotem de illius licentia posse matrimonio assistere extra Parochiam.

444

In quibus

Hoc mihi indubitatum existimanti, potissimum Tridentini penitens assistentiam Parochi matrimonio, finem fuisse, ut clandestinitas vitaretur, Ecclesiaeque constaret matrimonium: qui quidem sufficienter obtinetur Parocho ubicumque coniugio assistente.

DVBIV M LXXXVI.

An peccet, & puniendus sit proprius Parochus assistens matrimonio subditi extra Parochiam vel Diocesim absque licentia Ordinarij, vel Parochi loci.

445

In quibus

In quibus

Peccat, & puniendus est. Quia Parochus tenetur auctoritatem, & approbationem publicam Ecclesiae nomine matrimonio praestare hanc autem licet praestare nequit in aliena Parochia, quia pertinet ad iurisdictionem quasi contentiosam, cum praestari debeat tanquam à publica persona. Sic Henrici lib. 1. cap. 3. num. 1. Salzed. practica cap. 7. §. 11. Manu. tom. 1. sum. cap. 219. num. 7. Basil. lib. 5. cap. 16. n. 4. Santius in select. d. 44. num. 13. & 14. culpam iudicans esse lethalem merito puniendam.

446

In quibus

In quibus

Nec peccat, nec puniendus est, scandalo praesente. Quia minus est, auctoritatem praestare matrimonio, quam exercere actum iurisdictionis voluntariae: sed Parochus potest in aliena diocesi exercere iurisdictionem voluntariam erga subditos audiendo ipsorum con-

fessiones iuxta fere omnes: Ergo poterit à fortiori licet matrimonio assistere, quod est minus. Ita Sanchez lib. 3. d. 19. num. 18. Spino speculo re. am. Glo. 15. nu. 49. Albiz in manuscr. d. 4. dub. 6. concl. 4. Coninch. Ochagau. Hurtad. Posseu. Tru. quos affert, & sequitur Leand. 9. d. 7. q. 17. Palaus d. 2. pun. 13. §. 9. num. 5. citans Gutierrez, & Seguram.

Hanc partem probabiliorē longè reor, quia nullo iure interdictum inuenio Parocho assistere matrimonio extra propriam Parochiam. Nec Parochus alienus iure potest offendi, cum id à iurisdictionem contentiosam non pertineat. Nec obstat fieri tanquam à persona publica, quia etiam iurisdiclio voluntaria licet exerceatur tanquam à persona publica extra proprium territorium.

447

Hanc partem probabiliorē reor.

DVBIV M LXXXVII.

An qui duplicem Parochiam obtinet, habitans aequaliter (verbi gratia) in una per hyemem, & in altera per aestatem: indifferenter possit coram hoc, vel illo Parocho matrimonium inire.

Minime potest. Quia in ordine ad matrimonium duplex Parochia non conceditur, ne ex indifferentia vnius vel alterius Parochiae matrimonium competum fiat. Sic Bonif. apud Menoch. confil. 398. volum. 4. num. 7. Cephal. relat. eodem confil. nu. 21. dubitans ait, fortasse posse dici dari duplicem Parochiam quoad matrimonium.

448

Minime potest.

Potest omnino. Quia utraque est propria istius, ut constat ex Cap. 2. de sepultura, in 6. ibi: Cum ab eo, qui duo habet domicilia, se collocans aequaliter in utroque. Ergo non maior ratio, cur alter solus Parochus possit matrimonio assistere. Ita Nauar. lib. 4. confil. tit. de clandest. despons. confil. 7. Henrici lib. 6. c. 7. num. 2. Basil. l. 5. cap. 13. num. 1. Palud. in 4. dist. 17. quae. 3. art. 2. nu. 17. Gabri. ibi. q. 2. art. 3. dub. 2. D. Antonin par. 3. tit. 17. c. 4. casu 2. Margarita Confel. fol. 9. col. 2. Sanchez lib. 3. d. 14. num. 2.

449

Potest omnino.

Hoc verum, quia (vti alibi non semel dixi) idem est Parochus ad excipiendas confessiones, & ad assistendum matrimonio: sed uterque eorum duobus illis Parochis potest excipere confessionem illius, cum non sit maior ratio de vno, quam de altero, vt Glossa Cap. Cum nullus de tempo. ordin. in 6. v. Domicilium: Ergo uterque Parochus poterit matrimonio interesse. Quod autem dixi requiri, vt aequaliter in utraque habitet nō intelligo mathematicè, sed morali modo ita vt sit aequalis omnino, aut fere habitatio.

450

Hoc verum.

DVBIV M LXXXVIII.

An quando quis duplicem habitationis Parochiam obtinet, possit indifferenter coram vno vel altero matrimonio inire, si alterius tunc temporis Parochiam inhabitet.

Non potest, qui hyeme vnam Parochiam inhabitat coram Parocho Parochiae a-

451

Non potest.

ut inire coniugium: sed necessario debet ad Parochum illum accedere, cuius tunc temporis ditionem sortitur: Quia ille proprius illius Parochus est, dum apud illam Parochiam commoratur: non alter: Sic Palud. in 4. dist. 27. art. 2. num. 17. D. Antonin. part. 3. tit. 17. cap. 4. casus 2. Rosel. verb. Confessio Sacrament. 3. num. 49. Margarita Confes. fol. 9. col. 1. Frater Alexand. lib. 1. sum. cap. 3.

⁴⁵² Potest indifferenter coram utroque Parochio inire coniugium. Quia ille utroque tempore hyeme scilicet & aestate habet duplicem Parochiam alias non verificaretur habere duo domicilia, contra Cap. 2. de sepultura in 6. sicut qui certo tempore habitat in vna Parochia, posteaque ad aliam transfertur, non dicitur habere duo domicilia: quia non simul utrumque sortitur, sed successiue modo vnum & alterum postmodum: Ergo uterque Parochus est proprius illius Pastor, ac proinde poterit eius coniugio adesse. Ita Nauar. Cap. Placuit, numer. 78. de penit. dist. 6. Henric. lib. 6. cap. 7. numer. 2. qui bene addit in comment. liter. H. decens esse, ut recipiat Sacramenta ab eo Parochio cuius tunc Parochiam inhabitat. Sanchez lib. 3. d. 24. num. 5.

⁴⁵³ Cum his opinor, quia Cap. 2. de sepultura in 6. expressè definitur, electa sepultura in diverso loco à sortienti duplicem Parochiam, inter utramque diuidendam esse Canoniam portionem; & non dicitur largiendam esse Parochia in habitationis tempore mortis: Ergo similiter Sacramenta possunt indifferenter utroque tempore recipi ab ambobus Parochis: cum æquè Canonica portio, ac Sacramentorum receptio sint iura Parochialia.

DVBIVM LXXXIX.

Obrinet quis Vallisoleto¹ domicilium, & alio migrat brevi rediturus: Potest ne coram Parocho illius loci, ubi per breuem init moram, coniugium gerere.

⁴⁵⁴ Minime potest. Quia proprius illius est Parochus qui domicilij proprii Pastor est: sed per breuis illa mora nullatenus ei constituit domicilium: Ergo non potest coniugium inire coram Parocho loci, ubi exiguum illam moram agit. Sic Nauar. lib. 4. Confil. tit. de clandest. despons. conf. 7. Barbo. de potest. Episc. part. 2. alleg. 3. num. 6. Diana part. 3. tract. 4. resol. 231. Hurtad. d. 3. diff. 6. Bonac. ques. 2. punct. 8. num. 3. Trull. lib. 7. cap. 6. dub. 2. Palaus d. 2. punct. 13. §. 9. num. 8. adiciens oppositum nullam probabilitatis speciem habere.

⁴⁵⁵ Potest quidem. Potest coram Parocho loci, ubi breui illo tempore habitat, matrimonium inire. Quia tunc verè Parochus contrahentis est: Ergo eius presentia sufficit. Vnde Sacra Congregatio exposuit, sufficere illic habitare, dum contrahunt. Ità Sa etiam correctus verb. Matrimonium. n. 2. & verb. Parochus, num. 2. libi. Ad matrimonium sufficit vel modica habitatio. Basili. lib. 5. cap. 13. num. 4. ubi duas Cardinalium declarationes adducit, & opponit Decisionibus Rotæ, dicens illas maioris ponderis, & autoritatis esse.

Leand. tra. 7. d. 7. q. 20. Bauny. tract. 12. quæst. 5. de matr. Clandest. assert. 2. inuit esse probabile.

Ego quidem existimo hanc sententiam satis esse probabilem, mei amicissimi P. Castro Pa-
⁴⁵⁶ leo venia, sufficit enim mihi P. Emanuelis Sa-
authoritas profantis v. Matrimonium, num. 2. ⁴⁵⁷ Nonnulla
Qui alicubi habitat non animo permanendi, qui-
busdam non videtur posse sub illo Parocho contra-
here. At mihi videtur, Congregationem Concilij
aliud sentire, scilicet, sufficere illic habitare, dum
contrahunt. Scio, Leandrum utramque senten-
tiam æque probabilem vocitasse. At primam
probabiliorem esse existimo, quia commu-
nior est, & plurium Doctorum auctoritate
munita.

DVBIVM XC.

Alter contrahentium vagus est, alter vero incola: Hinc in casu requiritur ne presentia Parochi incola ad matrimonij validitatem.

V Agi dicuntur, qui nullibi certam, ac constan-
tem sedem seu domicilium habent, sed hinc inde vagantur. Et qui pristinum domicilium deferentes nauigant, vel iter faciunt quærentes, ubi se collocent. Qui igitur, relicta Parochia, nondum statuit ad quam sit migraturus, sed quærens domum interim in aliquo Oppido hospitatur ad breue tempus, vagus dicitur respectu Parochiarum illius Oppidi. Certum est, vagos posse cuicumque Oppidi Parocho fateri, quia non est maior ratio de vno quam de altero, cum nulli subdantur. At Parochus nullus potest eorum matrimonio interesse, nisi diligenti inquisitione præmissa, & obtemperata Ordinarij facultate. Quando vero alter solus ex contrahentibus vagus est, eadem diligens requiritur inquisitio, & Ordinarij licentia. His præmissis, quæserim, an si alter ex contrahentibus sit vagus alter verò incola, requiratur presentia Parochi incolæ, an sufficiat quilibet alius Parochus?

Requiratur presentia Parochi incolæ contrahentis. Quia cum proprius Parochus eius sit, decentius est, matrimonio vnus contrahentis proprium & legitimum præesse Parochum, qui saltem illam ouem agnoscit, quam alium quemcumque, qui nec vagantis incolæ curam gesserit. Sic Petr. de Ledel. de matr. quæst. 45. d. 5. circa 3. punct. post 4. dub.

Non requiritur presentia Parochi incolæ, sed sufficit, à quolibet Parocho eos coniungi matrimonio. Quia ad valorem matrimonij satis est quilibet contrahentium Parochus: sed quilibet est Parochus vagi: Ergo quilibet potest eos matrimonio colligare. Ita Sanchez lib. 3. d. 2. §. num. 14. Basil. lib. 5. cap. 6. numer. 14. Gutier. de matr. cap. 6 §. num. 8. alios citans, Palaus quem sequitur Leand. tra. 6. d. 7. quæst. 21.

Idem assero, adiciens sicut quilibet Parochus, cui vagi se subicere velint, possunt eos matrimonio coniungere, ita posse dare licentiam alijs Sacerdoti eos coniungendi. Quia utrumque

Se& II. Dubia, De Consensu Clandest. 95

viromque est proprij Parochi munus, & Parochus qui potest matrimonio assistere, potest etiã alij Sacerdoti assistendi concedere iuxta Trident. *sef. 24. cap. 1.* Porro Parochus, qui vagos non servato Tridentini decreto *sef. 24. cap. 7.* nempe non præmissa debita diligentia, & licentia Ordinarij, matrimonio coniunxerit, mortaliter delinquit, quia in re gravissima Tridentini præceptum violabit, suspendendus quidem triennio, per *Cap. finale de clandest. despons.* Attamen valeret vagorũ matrimoniu hac diligentia nõ præmissa, nec Ordinarij licetia petita, quia pro matrimonij essentia tantum desideratur præsentia Parochi, & duorum testium.

D V B I V M X C I.

An Parochus non Sacerdos inter sit validè matrimonio.

⁴⁶¹ **N**on interest validè. Quia Tridentinum *sef. 24. c. 1.* ait: *Qui aliter quam præsentè Parochi, vel alio Sacerdote:* nam dictio *alium* est relativa & repetit præcedentem qualitatem cuius est persona expressa, & ita significat similem qualitatem in relato, constat ex *leg. si fugitivus. ibi Alia pœna scilicet simili*, vt addit Glossa. Sic Nauar. *lib. 1. consil. tit. 31. de offic. Ordinarij. cons. 10.* referens Cardinales in hanc partem inclinasse. Manu. *rom. 1. sum. capit. 219. numer. 9.* Petr. de Ledes. *quæstion. 45. art. 5. pun. 3.* Verac. in *append. ad specul. dub. 5. concl. 2.*

⁴⁶² Validè interest Parochus aut Ordinarius non Sacerdos. Quia Tridentinum non restrinxit, vt Parochus Sacerdos sit, provt fecit in alio de licentia Parochi assistente coniugio, idque convenientissima ratione, nam cum exigat testimonium fide dignum, dignitas Parochialis Beneficij efficit, vt iure optimo sit Parochus fides adhibenda: quæ dignitas cum non Parochi deficiat, eam Concilium suppleri Sacerdotali dignitate voluit: Ergo sufficere Parochum, non Sacerdotem, est dicendum. Itã Sanchez *lib. 3. d. 20. num. 3.* Basili. *lib. 6. cap. 17. nu. 1.* Henriq. *lib. 11. cap. 1. num. 5.* Suar. *de excom. d. 11. sect. 1. num. 18.* Sa. verb. *Matrim. num. 1.* Hortad. *d. 5. diff. 7. num. 24.* Barbo. in *rem is. concil. ad sef. 24. cap. 1. num. 37.* Palaus *d. 2. part. 1. §. 10. num. 2.* Trul. *lib. 7. cap. 6. dub. 2. num. 14.* & alij communiter.

⁴⁶³ Hanc partem multo probabiliorẽ esse reor, quia Parochus vel Ordinarius non Sacerdos exercere potest omnia, quæ a potestate Ordinis non dependent, vt colligitur ex *Cap. suffraganeis*, & ex *Cap. Transmissam, de electio.* vbi probatur, Episcopum nondum consecratum posse omnia munera Episcopalia obire, demptis ab Ordine dependentibus, sed interesse matrimonio non est actus Ordinis, sed iurisdictionis: Ergo Addiderim, sic Sacram Cardinalium Congregationem declarasse, vt ex Fatinacio affert Basilius citatus.

D V B I V M X C I I.

An peccet, Parochus non Sacerdos matrimonio assistens.

⁴⁶⁴ **P**eccat quidem. Quia non potest commodè benedicere sponfos verbis illis: *Ego vos coniungo*, quæ Tridentinum *sef. 24. cap. 1.* iubet Parochum proferre. Sic Petr. de Ledes. *quæst. 45. art. 5. pun. 3. dub. 3. concl. 3.* Santi in *sele& d. 44. n. 14. & 14.* Sylui. Esti. Canus, & alij apud Leand. *tr. 9. d. 7. q. 13.*

⁴⁶⁵ Minime peccat. Quia nulla repugnantia apparet, vt Parochus non Sacerdos illa verba proferat. Itã Sanchez *lib. 3. d. 20. num. 4.* Basili. *lib. 6. cap. 17. num. 4.* & alij, quos sequitur Gutier. *de matr. cap. 62. num. 20.* & Palaus *d. 2. punct. 13. §. 9. n. 4.* Leand. *vbi supra.*

⁴⁶⁶ Posset quidem aliquis existimare, eum lethaliter delinquere, quia cum probabilis sit opinio non valere matrimonium Parochi non Sacerdote assistente, exponeret absque necessitate periculo veritatem Sacramenti. At ne hoc ex capite credo delinquere, quia vtens opinione probabili circa sacramenta non peccat, eo vel maxime quod est multo probabilior opinio asserens esse validum matrimonium.

D V B I V M X C I I I.

An Parochus non Sacerdos possit facultatem Sacerdoti concedere, Vt matrimonio inter sit.

⁴⁶⁷ **N**on potest. Quia vt Stephanus, & Imola docent *Clement. 1. de priuileg. num. 14.* Parochus non Sacerdos minime potest concedere licentiam Religiosis ministrandi Eucharistiam eo quod per se ipsum ministrare non valet; & probatur ex *Cap. finali 46. ibi: sicut non suo, ita nec alieno nomine aliquis Clericorum exercere sponus attinet.* Ergo similiter si Parochus non Sacerdos nequit matrimonio assistere, nequit etiam dare alteri, vt assistat, facultatem. Sic Doctores Dubio 101. citati pro prima sententia Nauar. *lib. 1. consil. tit. 31. cons. 10.* Manu. *rom. 1. sum. c. 219. num. 9.* Petr. de Ledes. *quæst. 45. art. 5. punct. 3.* Verac. in *append. ad specul. dub. 5. concl. 2.*

⁴⁶⁸ Potest quidem. Quia durissimum esset intelligere, Tridentinum velle Parochi, qui omnia iurisdictionis nondum Sacerdos potest exercere, hoc vnum abnegare. Itã Sanchez *lib. 3. d. 20. num. 7.* Gutier. *de matr. c. 62. num. 22.* Palaus *d. 2. punct. 13. §. 9. num. 4. & 5.* Baun. *quæst. de matr. clandest. dub. 11.* & alij.

⁴⁶⁹ Ego quidem existimo, si sustineatur opinio asserens non posse Parochum non Sacerdotem matrimonio assistere, nõ videri à probabilitate alienum, nec licentiam posse Sacerdoti concedere, vt assistat. Cæterum multo probabilius iudico, eam licentiam posse concedere, quam vis ipse assistere minime possit. Quia qualitatem Sacerdotis postulat Tridentinum in assistente.

COBAR
de Mon
III. IV
IV

stente matrimonio, ut cōuentius, ac fide dignius sit testimonium: quod intentum cōmino seruatur, quando alius Sacerdos de licentia Parochi non Sacerdotis assisteret, non autem seruabatur, Parocho non Sacerdote assistente: (iuxta illam sententiam!) unde non mirum, si postularer Sacerdotium in Parocho assistenti, non autem in ipso assistendi licentiam concedenti. Porro certius esset, (factor) si Ordinarius nondum Sacerdos hanc licentiam Sacerdoti concederet, quia respectu ordinarij nihil est in eo Tridentini decreto significans qualitatem Sacerdotij in eo desiderari.

DVBIVM XCIV.

An Parochus excommunicatus non toleratus, suspensus, vel irregularis possit validè matrimonio assistere.

469
Nonnulla
præmitto.

Pramiserim, potest Concilium Constantiense, omnia gesta ab excommunicatis, suspensis vel irregularibus, dum denunciati non sunt, vel notorij clerici percussores, valida esse: secus autem si denunciati sunt, aut percussores, Clerici notorij. Porro hi, qui excommunicati, suspensi, vel irregulares, qui excommunicati non sunt aut excommunicati ob notoriam Clericorum percussorem, quos vitare non tenemur, tolerati dicuntur: quando verò denunciati sunt, vel notorij Clericorum percussores, dicuntur non tolerati. Quæserim igitur utrum Parochus excommunicatus, suspensus, vel irregularis non toleratus possit validè matrimonio assistere?

470
Nō potest
videtur.

Non potest, validè assistere. Quia ille actus est iurisdictionis, siue Parochi, ut Parochus est, & non Ordinarij, vi constat: sed gesta omnia excommunicati, suspensi, vel irregularis denuncia- ti valida non sunt. Ergo validè non potest matrimonio assistere. Sic Auila de Censur. part. 2. c. 6. d. 3. dub. 1. concl. 1. Videtur tenere Sa verb. Matrimonium, num. 1. fatuus: sufficit & Parochus toleratus, etiam si alioquin excommunicatus, aut suspensus, modo non sit per sententiam priuatus officio. Vbi expresse solum Parocho tolerato validè assistere concedit.

71
Assistere
videtur.

Potest validè assistere. Quia præsentia Parochi requiritur in matrimonio quasi auctoritatem præstans illi per potestatem, quam habet in subditos (ut docet Nauar. l. 4. consil. tit. de sponsal. consil. 47. n. 6.) Sed auctoritatē præstare actui sua præsentia haud est actus iurisdictionis: Ergo potest validè fieri ab excommunicato, suspenso, seu irregulari non tolerato. Certè excommunicatus suspensus, vel irregularis dum Parochia non priuatur, manet in possessione, & verus est Parochus. Ita Sanchez lib. 3. d. 21. num. 4. citans Nanarrum, Salzed. Petr. de Ledef. & Henric. Basl. lib. 5. cap. 17. num. 6. Suar. de excom. d. 11. sect. 2. num. 2. Valq. de excom. dub. 4. Hurtad. d. 5. diff. 8. num. 26. Diana part. 3. tract. 41. resol. 233. Palus d. 6. pun. 13. §. 10. n. 6. Trul. l. 7. c. 6. dub. 2. n. 12. & alij.

472
Tunc mihi
probabilius.

Hoc longè probabilius, cum Parochus minime sit sacramenti matrimonij Minister, nec per excommunicationem, suspensionem, aut irregularitatem sit Parochi officio priuatus. Et

quamvis excommunicatus regulariter expellatur à testimonio ferendo, admittitur tamen in casibus, in quibus admittuntur infames: at in matrimonio infames admittuntur, ut docet Sanchez l. 3. d. 41. n. 5.

DVBIVM XCV.

An Parochus excommunicatus, suspensus, vel irregularis non toleratus possit facultatem concedere alteri Sacerdoti, ut matrimonio assistat.

Est actus iurisdictionis, & ita nec licentia nec matrimonium valet. Quia est actus Parochi in quantum Parochus est, cum nullus alius eam facultatem valeat concedere: & non actus Ordinis: Ergo iurisdictionis. Et quidè aliàs frustra Tridentinum soli Parocho potius quam alteri Sacerdoti non habenti iurisdictionem, dedisset auctoritatem assistendi, & substitutiendi, Sic Petr. de Ledef. de matr. qu. 45. a. 5. punct. 3. dub. 4. Nauar. lib. 3. consil. tit. de sponsal. consil. 47. numer. 6. Coninch d. 27. numer. 25. Laym. tract. 10. part. 2. capit. 4. num. 9.

Non est actus iurisdictionis, ac proinde tam licentia sic concessa, quam matrimonium valet. Quia concessio illius facultatis non est actus Parochi formaliter, in quantum habet iurisdictionem, sed in quantum est testis legitimus matrimonij, & simul habens facultatem substitutiendi ad eum actum testificandum: sed si quis haberet mandatum nomine alterius, potest tēque substitutiendi, illa substitutio est quidè actus potestatis substitutiendi, nō tamè est iurisdictionis actus, ut constat, valideque ab excommunicato nō tolerato fieret: Ergo validè conceditur ea licentia à Parocho non tolerato. Ita Basl. lib. 5. c. 17. nu. n. 14. Sa verb. Matrimonium. n. 3. Henric. l. 11. c. 12. num. 5. & l. 13. c. 7. num. 7. Rebel l. 2. qu. 8. n. 8. Diana part. 3. tra. 4. resol. 233. Hurtad. d. 5. diff. 8. n. 27. Sanchez l. 3. d. 11. nu. 7. Machad. l. 4. p. 2. tr. 2. docum. 16. n. 4.

Hanc partem eligo, quia matrimonio assistere, non est actus iurisdictionis, ut Dubio proximo ostendi: Ergo per concessiones præfata licentia non delegatur aliquid partinens ad iurisdictionem: sed conceditur alteri licentia, ut tanquam testis legitimus matrimonio assistat. Certè multi Doctores asserunt, posse Episcopum excommunicatum non toleratum concedere facultatem confessiones audiendi, & extremè inungendi, nec hoc esse actum iurisdictionis, sed solam sibi competentem cessionem. Lege Paludanum in 3. dist. 12. q. 2. n. 17. D. Antonium p. 3. tit. 14. c. 15. §. 5. & Henriquez l. 3. de confirm. c. 13. n. 3.

DVBIVM XCVI.

An peccat, Parochus excommunicatus non toleratus coniugio assistens.

Nec venialiter delinquit. Quia benedicere sponso, quo ex capite solum poterat priuati culi

culi suspitio ingenerari. haud est iurisdictionis actus: Ergo nullo ex capite possumus asserere, huiusmodi Parochum vel venialiter delinquere. Sic Hurtad. d. 5. diff. 8. n. 27. qui quidem citās pro hac sententia Thomam Sanch. proculdubio fallitur. Leand. tr. 9. d. 7. q. 27.

Delinquit venialiter. Quia est iurisdictionis actus, benedicere sponso illis verbis, quā à Tridentino sess. 24. c. 1. praescribitur: *Ego vos coniungo & c.* Ita Possuin. c. 10. n. 21. Sanch. l. 3. d. 21. n. 8. Banny. de clandest. matrim. q. 6. dub. 8. Diana p. 3. tr. 4. res. sol. 23.

Scio Basilii l. 1. c. 17. n. 11. asseruisse huiusmodi Parochū non solum venialiter, sed lethaliter delinquere: quia tali in casu cum aliis communicat in sacris, quod grauitur excommunicata est interdictum. At ex hoc capite minimè delinquit assistendo matrimonio, quia cū spectet ad munus solum, communicat in re necessaria: ex alio vero capite, peccat, nam videtur actus iurisdictionis sponso benedicere: non tamen excedit veniale piaculum, quia in nullius id gerit praedictum, & res est parui momenti, nec ad sacramentum necessaria, & si omittentur verba illa, tantum esset veniale, de quo inferius.

DVBIVM XCVII.

An matrimonium contractum coram Parocho habente Parochia possessionem absque vero titulo à legitimo superiore collato sit validum.

Validum est, si errore communi Parochus, verus habeatur. Quia tunc Ecclesia ob commune bonum, & publicam utilitatem ei cōfert potestatem ad validè id officium exercendum iuxta l. Barbarius, ff. de offic. prator. Sic Basil. l. 5. c. 20. à n. 2. plures citās Leand. tr. 9. d. 7. q. 30.

Non est validum, si absque titulo collato à legitimo superiore est intrusus. Quia in neutro foro valent gesta per illum, licet communis error facti accedat. Cap. Infamis, vers. Verum tamen, 3. q. 7. ibi: *erius dum putaretur liber, ex delegatione sententiam dedit.* & l. Barbarius, ff. de offic. prator. ibi: *Cum populus Romanus etiam seruo potuisset discernere hanc potestatem, ubi vtrumque ius non solum communem ponderat errorem, ut gesta valeant, sed etiam intercessisse ait auctoritatem superioris delegantis potestatem & populi Romani potentis Pratoris munus conferre.* Ita Sanch. l. 3. d. 22. nu. 49. & 50. asserens plus quam quadraginta Doctores Iustas. Caiet. sum. v. Confessionis iteratio. Medi. C. de confessione. 1. Palaci in 4. dist. 17. d. 8. Henric. lib. 6. cap. 7. num. 2. Hurtad. d. 5. diff. 8. Ochag. q. 9. n. 11. & alij.

Existimo, matrimonium non valere, si absque titulo collato à superiore legitimo fuerit intrusus, ob rationem à secundæ sententiæ Auctoribus expressam: si autem titulum habuit à legitimo superiore, inualidum tamen ob vitium oculum, matrimonium valere; quia dum adest communis illa ignorantia veram Parochi in utroque foro iurisdictionem habet, ut doctissime probat Sanchez citatus n. 5. & 13.

* *

Escob. & Mend. Theol. Moral. To. III. P. II.

DVBIVM XCVIII.

An Archipresbyter Cathedralis Ecclesie in tota Diocesi matrimonio interesse possit.

Potest planè. Quia est Parochus totius Diocesis, censeturque Episcopi Vicarius in hoc, ut possit omnium illius Diocesis confessiones excipere ex Cap. officium, de officio Archipresbyteri, ubi inter eius officia numerantur, eorum, qui foris adueniunt, confessiones audire: quasi illi cū Parochia careant, debeant ad communem totius Diocesis confluere: atque ita Ecclesiam Cathedralē esse communem totius Diocesis, ita ut possit Archipresbyter illis omnibus Diocesis sacramenta ministrare. Sic Rosel. v. Archipresbyter numer. 1. Syluest. ibi, question. 1. Angel. n. 2. Tabie. initio, Armil. n. 3. & v. Absolutio. 1. n. 43. Gutier. l. 1. q. canon. c. 27. n. 24. & alij multi.

Minimè potest. Quia fert vsus, ut Archipresbyter Ecclesie Cathedralis possit solum ministrare sacramenta in sua Parochia: & subinde nisi esset alicubi Archipresbyter deputatus, ad quem possent omnes de Diocesi gratia recipiendi sacramenta confluere non potest assistere matrimonio in tota Diocesi, sed solum in sua Parochia. Ita Palud. in 4. dist. 17. qu. 4. art. 2. concl. 4. n. 8. D. Antonin. p. 3. tit. 17. c. 5. Sanch. l. 3. d. 27. n. 2. & alij.

Sic questioni respondeo: Quando Archipresbyteratus est quadam præbenda, cui ex officio esset annexum omnium Diocesis illius confessiones audire, tunc esset proprius Sacerdos, & ordinarius in tota illa, & posset ubique Diocesis matrimonio assistere: sed quia hoc non habet ex officio, sed ex Episcopi commissione: tunc enim delegationi standum. Crediderim, forsam olim fuisse Archipresbyteros tam amplam habentes potestatem, modo tamen huiusmodi vsus non video.

DVBIVM XCIX.

An Archiepiscopus possit assistere subditorum Episcopi suffraganei coniugio.

Potest omnino. Quia habet iurisdictionem ordinariam totius Prouinciæ: sed fat est, ut assistat Ordinarius. Ergo potest Archiepiscopus. Et quia ea assistentia non est actus iurisdictionis, nec exigit in Parocho actuale iurisdictionis vsus, sed fat est habitualis iurisdictionis, quamvis vsus sit impeditus: ut contingit in Parocho excommunicato: (de quo supra) sed Archiepiscopus habet habituale iurisdictionem, quamvis vsus alligatum respectu Diocesis suffraganeæ: Ergo potest matrimonio assistere. Sic Glof. Cap. Per singulas verb. Torium, qu. 3. & Cap. Pastoralis, in principio, v. Exceptis, de officio Ordinarii.

Minimè potest. Quia non est Ordinarius ipsorum, nec habet iurisdictionem nisi in causis per appellationem ad ipsos deuolutis, & in aliis casibus singularibus, iuxta Cap. Pastoralis.

in principio, ubi omnes annotant. Ita Henricus, lib. ii. cap. 3. numer. 4. Petr. de Ledef. quæst. 45. de matrimon. a. 5. punct. 3. Manu. tom. i. sum. cap. 219. numer. 16. Sanchez lib. 3. d. 28. n. 2. citans Spinum. & Segura.

489
Hoc verum
puto, primam
sententiam
improbo.

Hoc verum, primamque sententiam parum, aut nihil probabiliter habere iudico. Illæ enim Glossæ asserentes, Archiepiscopum iurisdictionem in suffraganeos subditos habere, intelligendæ sunt, dum ad Archiepiscopum appellant.

DVBIVM CXI.

An Vicarius generalis Episcopi, & aliorum habentium iurisdictionem quasi Episcopalem sit Ordinarius, ut coniugio intersit, & alijs assistendi licentiam impendat.

487
Ordinarius
non est, ut in-
ter sit, & licen-
tiam conce-
dat.

Ordinarius non est. Quia hoc distat inter iurisdictionem ordinariam, & delegatam, quod illa, mortuo concedente, adhuc permanet: hæc autem, si res est integra, extinguitur ex Cap. Licet undique, de officio delegati. Cap. Gratum, & Cap. Relatum: sed iurisdictionis Vicarij morte Episcopi extinguitur. Ergo non est Ordinarius. Igitur nec assistere matrimonio potest, nec alijs assistendi licentiam impertire. Sic Glossa Cap. Perlevis ver. & iurgia, dist. 25. ubi concludit, solum Episcopum esse Ordinarium in sua Diocesi. Goffred. sum. tit. de offic. Vicar. numer. 2. Alciat. nuber. de offic. Ordinar. Sotus in 4. dist. 18. quæstion. 4. art. 3. Gomez in Bul. cruciat. capit. 4. circa 4. quæstion. numer. 11.

488
Est ad id Or-
dinarius.

Est Ordinarius. Quia iurisdictionis concessa à Canone, vel lege, est Ordinaria, ut probant textus relati pro prima sententia: At quamvis Episcopus constituat Vicarium generalem, non tamen ei confert iurisdictionem quam habet, sed à Canone ei impenditur, ut patet ex Cap. 2. de offic. Vicarij in 6. Ergo eius iurisdictionis est Ordinaria. Igitur matrimonio potest assistere, & alijs assistendi facultatem concedere. Ita Navar. lib. 4. consil. 14. numer. 1. Conar. 3. var. capit. 20. numer. 4. Vgolin. de censur. tabu. 1. capit. 2. §. 10. D. Antonin. part. 3. tit. 19. capit. 10. §. 2. Henricus lib. 6. cap. 7. numer. 3. & liter. M. Manu. tom. i. sum. c. 219. numer. 15. Ludou. Lopez par. 1. Instrucl. c. 284. Sanchez lib. 3. d. 29. citans ex iuris peritis penè innumeros.

489
Cum his sen-
tis.

Cum his sentis, quia eadem est iurisdictionis Episcopi, & Vicarij, idemque tribunal, ut asseritur Cap. Romana, & Cap. 2. ubi etiam subiungitur ratio, cur à Vicario ad Episcopum non appelletur, ne scilicet ab eodem ad se ipsum appellari videatur. Ergo Ordinarius est, & ideo potest & matrimonio adesse, & id alijs gerendi licentiam impendere.

DVBIVM CXII.

An Vicarius generalis Episcopi, ex proprio officio absque speciali commissione, coniugio interesse, & alijs assistendi licentiam concedere possit.

Non potest. Quia Vicarius ex generali commissione non potest de causis matrimonialibus cognoscere: Ergo nec aliquos matrimonio copulare, vel alijs id gerendi licentiam impertire. Antecedens probatur ex Cap. Accedentibus, de excess. Pralator. ubi dicitur, hæc cognitionem esse Episcopalis dignitatis: & Tridentinum sess. 24. c. 10. dicit ad solos Episcopos hoc pertinere. Sic Anton. Cap. 1. de consang. n. 11. ibi Abbas n. 11. Præposit. n. 4. Bertachin. in de Episc. l. 4. p. 6. qu. 20. Rebus. prax. Benefic. 157. Cucus l. i. in fin. maior. tit. 8. n. 1. & alij.

Potest quidem. Quia Tridentinum sess. 24. cap. 1. expresse dicit, posse assistere matrimonio Parochum, vel alium Sacerdotem de licentia Ordinarij: sed vicarius Episcopi est ordinarius, comprehenditurque in decretis mentionem de Ordinariis facientibus (ut probat Sanchez lib. 3. d. 19. n. 1. & 5.) Ergo potest assistere, & assistendi licentiam impertire. Ita Sanchez ibi, n. 18. Navar. l. 4. consil. iiii. de sponsal. consil. 47. n. 1. & 2. Henricus l. l. c. 3. n. 4. Salzedo prax. c. 75. vers. 14. Manu. r. i. sum. c. 219. n. 15. Spino specu. testam. Glossa 15. n. 38. & alij.

Multo verior hæc mihi sententia, quia idem est proprius Sacerdos, ad audiendas confessiones, & ad assistendum matrimonio: sed Vicarius generalis ex proprio officio absque speciali commissione est proprius Sacerdos ad confessiones audiendas: Ergo & ad matrimonium, ut assistat, & licentiâ assistendi concedat. Abnego autem non posse Vicarium de causis matrimonialibus cognoscere: potest enim non obstantibus textibus dicentibus, id ad Episcopos spectare: non enim ob id Vicarius excluditur.

DVBIVM CXIII.

An valeat, matrimonium, si priuatus Sacerdos, cui Parochus commisit ut assistat ei, ex eâ Parochiam committentis assistit.

Quamvis interesse matrimonio propriè non sit iurisdictionis actus, reducitur tamen ad iurisdictionem voluntariam: atque ita potest Parochus proprius extra Parochiam hunc actum exercere. Quæsierim autem de Sacerdote ad id delegato, num extra Parochiam committentis possit matrimonio assistere?

Assistere non potest, nec validum matrimonium erit. Quia quamvis omnes fateantur, potest Ordinarius extra territorium, iurisdictionem voluntariam exercere: at de delegato, inferioris Principis negat lex 1. ff. de offic. Proconsul. ibi: Omnes Proconsules statim quod Urbem egressi fuerint, habent iurisdictionem, non tamen contentiosam, sed voluntariam, ut ecce manu mitti. Apud legatum vero Proconsulis nemo manumittere.

Sect. II. Dubia De Consensu Clandest. 99.

mittere potest, quia non habet iurisdictionem talem. Sic Bart. l. 1. num. 40. Bald. l. 2. in principio, num. 1. Albertin. ibi, num. 10. & alij. Fautent qui fatentur, confessiones ordinarios posse excipere confessiones subditorum extra Diocesim, seu delegatos. Rol. v. *confessio*, 3. numer. 3. Angel. *confessio* 3. num. 16. Sylvest. v. *confessor* 1. q. 1. §. 12. Tabie. v. *absolutio* 1. q. 33. nu. 55. Navar. sum. c. 27. num. 265. D. Antonin. p. 3. tit. 17. c. 10. & alij.

495 Potest matrimonio assistere, & validum erit. Quia textus indistincte docent, posse iurisdictionem voluntariam extra territorium exerceri, nec faciunt vim in eo, quod iurisdic-
496 tionem exercens ordinaria sit, sed quia nulla irrogatur iniuria alicui iudicij exerceatur: quæ ratio æquè militat in iudice ordinario, & delegato. Igitur non solum proprius Parochus sed etiam Sacerdos de illius licentia assistens matrimonio valide extra Parochiam assistere, si-
497 cut si Parochus ipse interesset. Quia iurisdic-
498 tio voluntaria, ad quam hæc assistentia reducitur, potest valide ab ordinario, & a delegato extra territorium exerceri. Ità Sanchez lib. 3. d. 34. numer. 2. & 3. Victor. sum. de *confessione*, 151. Sotus in 4. dist. 18. ques. 4. a. 3. Henric. lib. 6. c. 7. n. 1. & alij asserentes Religiosos exposito vir-
499 tute Clement. Dudum, posse audire confessiones extra Diocesim, cum tamen delegati sint.

Multo viorem hanc partem existimo, quæ confirmari ex Doctoribus asserentibus, Vicarium ex delegatione Episcopi conferentem Beneficia, posse extra Diocesim conferre, Dominic. Rebus. Boeri. Corflet. Pauin. & alij apud Sanchez citatum num. 2.

DVBIVM CIV.

An Requiritur, licentia specialis Parochi, ut alienus Sacerdos possit matrimonio assistere.

497 Necessaria est expressa licentia. Quia quæ speciali nota sunt digna, nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta, leg. item apud Labonem 115. §. At Prætor. ff. de iniuri. Cum ergo matrimonium res gravissima sit, & ardua, Cap. finali de procurat. in 6. erit speciali nota dignum, & subinde nisi exprimitur, non videtur concessum. Sic Spino specul. res. am. glossa 15. num. 37. Veract. append. ad specul. dnb. 5. concl. 7.

498 Non requiritur licentia specialis ad matrimonium, ut distinguitur contra generalem, sed satis est generalis, quia Parochus concedit alicui Sacerdoti licentiam ad exercendum in sua Parochia, quæ ad curam animarum pertinet. Quia Tridentinum ses. 24. capit. 1. tantum petit, ut interfit coniugio Parochus, vel alius Sacerdos de eius licentia: Ergo cum corrigat ius antiquum, non est extendendum, ut exigat licentiam specialem. Ità Sanchez lib. 3. d. 34. numer. 7. Navar. lib. 4. consil. tit. de sponsal. consil. 27. Rota in novissimis dicens, sic decidisse Cardinales, decis. 750. numer. 1. tom. 1. Mann. tom. 1. sum. capit. 219 num. 13. Henric. Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

lib. II. capit. 3. numer. 5. ubi dicens requiri licentiam specialem cautè addit, nec satis esse generalem administrandi sacramenta, quæ solet per Bullam, aut Episcopi approbationem concedi: quasi dicat sufficere generalem, quæ manifestè continere videtur matrimonium.

Hoc verius reor, quia regulariter dispositio, & concessio generalis est generaliter intelligenda, Cap. si Romanorum, dist. 29. Ergo illa licentia generalis ad exercendum animarum curam est intelligenda generaliter, ut etiam matrimonium includat.

DVBIVM CV.

An sufficiat licentia tacita: quæ habetur ex ratihabitione de futuro, ut Sacerdos alienus matrimonio assistat.

500 Sufficit quidem. Quia nullus potest ministrare Eucharistiam (v. gr.) aut Extremam unctionem alieno Parochiano sine proprii Parochi licentia, cum hoc sit proprii Parochi munus. Trident. ses. 24. c. 13. sed potest alienus Parochus ministrare ex ratihabitione de futuro, quando nimirum attentis circumstantiis persone, temporis, & loci, probabiliter creditur Parochum ratum id habiturum: Ergo similiter poterit assistere matrimonio ex ratihabitione de futuro. Sic Palud. in 4. dist. 23. q. 2. n. 14. D. Antonin. p. 3. tr. 14. c. 15. §. 5. Caiet. sum. v. *extrema*, q. 4. Tabie. ibi, ques. 5. Armil. nu. 5. Sotus in 4. dist. 23. q. 1. a. 1. Navar. sum. c. 21. n. 5. 2. Henric. l. 3. c. 6. n. 6. Barth. à Ledes. de *Extre. Pnt. dub.* 6.

501 Non sufficit licentia tacita ex ratihabitione de futuro. Quia cum ea licentia ad matrimonij valorem requiratur, debet adesse, cum celebratur matrimonium: At cū est tantum ratihabitione de futuro, non est licentia de presenti, cum matrimonio celebratur: Ergo non sufficit. Ità Sanchez lib. 3. d. 35. num. 4. Henric. de Ganda, quodlib. 1. ques. 30. Capreol. in 4. dist. 19. ques. uni. art. 3. ad 1. Fr. Alexand. sum. p. i. c. 5. n. 55. Suar. 3. p. 9. 82. a. 3. d. 72. sect. 2.

502 Partem hanc veram, primam verò improbabilem esse putarim, quorum Doctores non loquuntur de matrimonio, & pœnitentia, sed de aliis sacramentis, ubi lata est differentia. Nam quando licentia & iurisdic-
503 tio est necessaria ad valorem rei, ut in pœnitentia, & matrimonio, non satis est ratihabitione de futuro, quia licentia debet præcedere: at in ratihabitione de futuro non præcedit licentia, & consensus, sed tantum est probabilis præsumptio consensus postea præstandi. At ubi non requiritur ad substantiam actus, sed ad solum debitum ordinem licentia, ut in reliquis sacramentis, satis est probabilis spes, ac præsumptio voluntatis Pastoris. Enim vero licentia tacita, quæ habetur ex ratihabitione de presenti, sufficit, ut alienus Sacerdos possit matrimonio interesse, ut quando vidente, ac tacente Ordinario, aut Parocho, potentique contradicere assistit; quia scientia, ac patientia in iis, quæ sunt modici præiudicii consensum

sum operatur, ut docet Bart. l. *Qui dotis numer.* 24. ff. *Sol. matrim.* Abbas *Cap. Nonne, numer. 3.* & multis citatis, Mascard. *de probat. conel.* 1158. *num. 34.* sed hæc assistentia matrimonio, modicum, aut nullum præiudicium Parocho infert; Ergo illa scientia, ac patientia consensum, legitimamque licentiam inducit.

DVBIVM CVI.

An Sacerdos debeat, credere dicentibus, se habere licentiam à Parocho, ut iungat eos matrimonio.

⁵⁰³ *Credere de-*
CRedere debet. Quia hic solum agitur de periculo animæ contrahentium, cum nulli alij damnum sequatur: At nemo præsumitur suæ salutis immemor l. *Sancimus, C. de Sacros. Eccl. & Cap. penultimo 1. quæst. 7. ibi: Et licet neminem divini timoris contemnendo iureiurando, arbitrentur immemorem, ut saluti propriae vltimum commodum anteponat.* Et quia sicut matrimonium est irritum absque præsentia Parochi vel alterius Sacerdotis de eius licentia: ita confessio est invalida facta alieno Sacerdoti, non habenti legitimam audiendi facultatem: & tamen Religiosus debet credere penitenti dicenti, se habere licentiam à proprio Parocho, ut illi sacramenta confessionis ac Eucharistiæ ministraret, ut communiter à Doctoribus asseritur: Ergo similiter debet credere dicens, se habere licentiam à proprio Parocho, ut matrimonio colligetur. Sic colligitur ex doctrina Ar. millæ *verb. Absolutio, numer. 20.* D. Tho. *quodlib. 1. art. 12. & in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 3. quæstione. 5. ad 2. Richar. dist. 17. art. 3. quæst. 2. ad 3. Gabriel. d. 17. quæst. 1. art. 3. dub. 1. Turrec. Cap. Quem penitet, de penit. dist. 1. num. 18. Angel. *verb. Confessio 3. num. 32. Tabie. verb. Absolut. 1. q. 14. num. 45.**

⁵⁰⁴ *Non debet credere,*
Non debet credere. Quia licet in foro penitentiali, ad quem pertinet confessio, Eucharistia, & extrema unctio credatur dicenti, se habere licentiam: at in foro externo, & in spectantibus ad ipsum minimè creditur, ut constat ex *Cap. sicut, de sent. excomm.* ubi probatur non adhiberi fidem excommunicato dicenti, se absolutum esse ab excommunicatione, ibi: *Nisi excommunicati literas absolutionis ostendant, aut alio modo legitime de eorum absolutione constet.* Cuius rationem reddit D. Tho. *quodlib. 1. art. 12.* quia excommunicatio pertinet ad forum externum: sed matrimonium ad forum externum pertinet, & externam Ecclesiæ gubernationem: Ergo non credendum dicenti, se habere licentiam. Ità Sanchez *lib. 3. d. 37. numer. 2.* Abbas *clern. 1. de priuilegiis. num. 5.* Bonif. *num. 28.* asserit non esse credendum dicenti, se facultatem habere, ut alienus Sacerdos benedicat nuptias.

⁵⁰⁵ *Assistentia-*
Ego existimo, regulariter non esse credendum: nilibet dicenti se huiusmodi facultatem habere: si autem persona affirmans esset valde fide digna, posse ei fidem adhiberi. Quia licet *Cap. sicut, dicatur, non esse credendum excommunicato dicenti, se esse absolutum nisi id legitime ostendat: aliqui Doctores ut Palud. in 4. d. 18. quæst. 6. art. 2. num. 5. Angelus,*

excommunicatio 8. num. 16. Syluest. ibi. 5. §. 26. Nauar. sum. cap. 17. num. 39. docent, satis esse, si excommunicatus sit persona fide digna, & asserat se absolutum esse: Ergo similiter in matrimonio est dicendum.

DVBIVM CVII.

An ad valorem matrimonij sint necessaria illa verba quæ à Parocho proferuntur: Ego vos coniungo, &c.

⁵⁰⁶ *Necessaria sunt,*
Necessaria sunt. Quia huius Sacramenti sunt forma: sed sine forma hand potest consistere Sacramentum: Ergo sunt ad eius valorem necessaria. Sic Canus, Estius, & Syrius quos citat Leand. *rr. 9. d. 4. §. 9.* Et quia verba ea, *Ego vos coniungo* sunt vera: Ergo efficiunt, quod significant: Ergo verè Sacerdos conficit matrimonium. Sic Zephalus *volum. 4. consil. 540. num. 47.*

⁵⁰⁷ *Non sunt necessaria, & licet omittantur, validum erit matrimonium.* Quia Sacerdos non est huius sacramenti Minister, nec eius verba sunt materia, vel forma: Ergo ea verba non sunt de essentia. Antecedens iam supra probavi. Et quia Tridentinum petit indeterminata verba, cum petat hæc, vel alia iuxta patriæ consuetudinem: Ergo ea non sunt de necessitate sacramenti siquidem necessaria sacramenti necessitate debent esse determinata. Ità Sanchez *lib. 3. d. 38. num. 4. Veract. append. ad specul. dub. 4. conel. 1. & 4. Segura 2. p. director. Iudic. cap. 1. §. num. 52. Hentiq. lib. 11. cap. 2. num. 7. Viuald. Can. delab. p. 1. de matr. n. 22. & 241. Manu. 30. 1. sum. cap. 116. num. 3. Palaci. in 4. dist. 17. d. 1. Barth. à Ledef. de matr. dub. 21. conel. 3. Petr. Ledef. q. 4. §. a. 1. dub. 4. conel. vltim. asserens, sic Cardinalium Sacram Congregationem declarasse.*

⁵⁰⁸ *Hoc longe probabilius, imò mihi certum reor.* Quia Tridentinum in clausula irritante tantum expressit, *Qui aliter quam præsentè Parocho, nec explicuit, dicente verba, & est decretum correctorium:* Ergo extendendum nō est, ut debeat Parochus de necessitate Sacramenti verba proferre.

DVBIVM CVIII.

An mortale sit, à Parocho, vel à Sacerdote, assistente matrimonio, præfata verba Ego vos coniungo, omitti.

⁵⁰⁹ *Suppono ea verba esse de præcepti necessitate, quare delinqueret Parochus ea omit-*
Suppono ea verba esse de præcepti necessitate, quare delinqueret Parochus ea omit- tens. Quia Tridentinum utitur verbis præcepti. *Præcipit Sancta Synodus, ut Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: Ego vos in matrimonium coniungo: vel aliis utatur verbis iuxta receptum uniuscuiusque provincie ritum. Quæ-* ritur verò, an culpa lethalis sit ea omittere verba?

Mortalis

Se& II. Dubia, De Consensu Clandest. 101

⁵¹⁰ Mortalis est. Quia res est grauis, & Conciliū
vult verbo præceptio. Sic Salzed. in præf. c.
73. Vega lib. 6. sum. casu 112. & 126. Zanard.
in direct. part. 1. de matr. cap. 10. quæst. 27. Rebel.
p. 1. l. 2. q. 7. sect. 5. n. 4. & alij.

⁵¹¹ Non est mortale piaculum sed veniale. Quia
non est res grauis, cum & verba non sint sa-
cramenti forma, nec ad solemnitatem magni
momenti pertineant, nec magnæ significatio-
nis mysterium includant. Itā Sanch. l. 3. d. 38.
num. 7. Basil. lib. 5. cap. 21. num. 2. Gutier. de matr.
cap. 69. num. 16. Coninch d. 17. num. 45. Hurtad.
d. 5. diff. 15. num. 50. Diana part. 3. tract. 4.
resol. 156. Villalob. tract. 1. diff. 6. n. 3. Palau.
d. 2. pun. 13. §. 8. nu. 12. Bauny. q. 6. de matr. claud.
dubio. Trul. l. 7. c. 6. dub. 5.

⁵¹² Consensio, quia quamvis Tridentinum ver-
bis præceptiis vtatur, at sub illo præcepto
non continetur tantum, vt Parochus ea ver-
ba proferat, sed alia magni momenti, nempe,
vt premittantur denunciations, & vt matri-
monium coram Parocho, ac testibus celebra-
tur &c. Cum ergo hoc solum non sit huius
præcepti materia, sed cōtineatur inter alia gra-
uiora, & hoc quid leue sit, eius omisso le-
thalis non erit. An non iisdem verbis præcipit
ibi Concilium vt Parochus interroget contra-
hentes de mutuo consensu, & tamen (vt Dubio
proximo ostendam) eius omisso lethale piacu-
lum non erit? Ergo nec verborum omissio.

D V B I V M C I X.

*An Parochus teneatur, sub mortali contra-
hentes de mutuo consensu interrogare, quan-
do ei constat ex verbis ab utroque sponso
prolati.*

⁵¹³ Certum est, teneri Parochum contrahen-
tes interrogare de mutuo consensu, nempe
virum, an velit fœminam ducere in vxorem: &
fœminam, num lubeat eum accipere in mari-
tum. Quia id præcipit Tridentinum, *sec. 24. c. 1.*
Quæritur verò, an huius interrogationis
omissio sit lethale piaculum.

⁵¹⁴ Tenetur sub mortali etiam si ei constet de
mutuo consensu, dum coram illo contrahentes
non interrogati proferunt verba, quibus con-
sensum exprimunt. Quia id præcipit Conciliū
cui in re tam graui non obedire, culpa lethalis
est. Sic Vega l. 6. sum. casu 112.

⁵¹⁵ Non tenetur sub mortali, sed sub veniali
solummodo. Quia est res leuis. Itā Sanchez l.
3. d. 38. n. 9. Verac. append. ad spec. dub. 1. concl. 4.
Anton. Cucu. l. 5. institut. tit. 11. n. 32. Coninch.
d. 17. n. 74. Gutier. de matr. c. 69. n. 17. Diana p. 3.
tr. 4. resol. 194.

⁵¹⁶ Ego autem tantorum Doctorum venia, cre-
diderim, culpæ mortalis esse reum Parochum,
qui de mutuo consensu non interrogat, cum
contrahentes illum non exponunt; quia tunc
grauis res est interrogationis omissio, vt de
se constat, quo in sensu Vega audiendus. At si
contrahentes non interrogati consensum ex-
ponant exilimo, nec venialem esse culpam
interrogationem omittere. Ad quid enim ne-
cessaria est interrogatio, si id quod sciendum
erat interrogatione, iam ex eorum expressio-
ne cognoscitur? Mecum Leand. tr. 9. d. 7. q. 33.
& Basil. l. 5. c. 21. n. 3.

D V B I V M C X.

*An teneatur sub mortali Parochus interrogare
contrahentes, an aliquod impedimentum
habeant, ubi non sit ei comper-
tissimum, nullum subesse
impedimentum.*

⁵¹⁷ Svb mortali tenetur. Quia alias agit contra
mandatum Concilij in re grauissima, vt pa-
tet ex Cap. finali, de clandest. despon. in princi-
pio, vbi postquam dicitur: præmittendas esse
denunciations, subditur: Et ipsi Presbyteri ni-
hilominus interrogent virum aliquod impedimen-
tum obsistat. Sic Veracruz in append. ad spec.
dub. 2. concl. 1.

⁵¹⁸ Non tenetur. Quia ea interrogatio petitur à
Concilio, vt fiat, dum sunt in facie Ecclesiæ, id
est coram testibus, dum volunt iam contrahe-
re: non est credendum voluisse interroga-
tionem rei tam necessariæ fieri, cum iam vo-
lunt contrahere, præcipue cum iam præcel-
serint denunciations. Ergo non præcipit, vt
vir & mulier interrogentur de impedimento,
sed de consensu mutuo, vt constat ex verbis il-
lis immediatè sequentibus: Et mutuo consensu
intellecto, dicat: Ego vos coniungo. Itā Sanch. l. 3.
d. 38. n. 10. Leand. tr. 9. d. 7. q. 34. citans Basilium,
Gutierrez & Dianam.

⁵¹⁹ Nec sub veniali teneri reor Parochum
de impedimento obstante interrogare. Quia
cum ad matrimonium denegitur, iam præcel-
sere denunciations, ex quibus constare de-
bet, an aliquod subsit impedimentum. Quod si
ex Ordinarij dispensatione hæ non præmittan-
tur, ad ipsum Ordinarium spectat, informatio-
nem præmittere de impedimentis: Parochi au-
tem solū est obedire Ordinario præcipienti, vt
eos coniungat. Quando verò in casu necessita-
tes urgentis, quia non est ad Episcopum adit-
us, ipso inconlulto, denunciationibus omis-
sis, Parochus coniugio præset: tunc tenetur
(sub mortali quidē) diligēter inquirere, an sub-
sit impedimentum quia loco Episcopi succedit.

D V B I V M C X I.

*An ad matrimonij valorem sufficiat, Parochum
per interpretem contrahentium mutuum con-
sensum intelligere.*

⁵²⁰ Non sufficit. Quia repugnat testimonij na-
turæ, vt quis sit testis fidei faciens de iis
quæ per interpretem dignouit, cum debeat de-
ponere de iis, quæ nouit per proprium sensum.
Sic Basil. l. 5. c. 11. n. 10. & 11.

⁵²¹ Sufficit planè. Quia ceteri contractus pos-
sunt per interpretem celebrari lib. 1. §. finali, *Sufficit quidē*
ff. de verbor. obligat. ibi: sed verum puto, et om-
nīs sermo contineat verborum obligationem,
ita vt alter alterius linguam intelligat, si suæ
per se, siue per verum interpretem: Er-
go & matrimonium. Et quia magis essen-
tiale

tiale est, ut ipsi contrahentes consensum mutuum intelligant, cum hoc sit de iure naturae, & diuino ab initio requisitum in matrimonio: sed sufficit, ut alter explicet consensum per interpretem: ut docet Glossa *Cap. Ex literis de sponsal. verb. Intellexerit* & ibi Ioan. Andr. num. 5. Abbas num. 3. Præposit. num. 4. Ergo similiter sufficit, ut constet Parocho, & testibus de mutuo consensu per interpretem. Ita Veracr. append. ad spec. dub. 2. concl. 5. & dub. 3. concl. 3. Anton. Cucus lib. 5. institut. tit. 11. num. 34. Vivald. Candelabro 1. p. de matr. mem. 36. Bauny. tr. 12. q. 4. de matr. clandest. Trull. l. 7. dub. 5. n. 1. Diana p. 10. tr. 13. resol. 17. Filliuc. tr. 10. n. 224. Sanch. l. 3. d. 39. n. 3.

522 *Auctoritas sententia.* Cum his opinabar aliquando sciens, in sacramento matrimonij non exigi maiorem notionem eorum, quæ sunt, quam in sacramento Pœnitentiæ, in quo Confessarius Iudicem agit: attamen geri confessio potest per interpretem, cum confessarius pœnitentem capere non valet. Ergo. Cæterum iam existimo (morem Basilio aliquantulum gerens) non sufficere ad valorem matrimonij consensum contrahentium præcisè intelligere per interpretem: aptè tamen casu, quod dicto interpretis aliqua consensum moraliter exprimentia adiungantur; quia sic & non aliter potest Parochus fidem facere de iis, quæ per interpretem simul ac per proprium sensum agnouit.

DV BIVM CXII.

An si Parochus accedit animo attendendi, sed contractus tempore mente distrahitur, sufficiat ad matrimonij valorem.

523 *Aufficit plane.* SI Parochus accessit animo attendendi, quævis tempore contractus mente distrahitur, sufficit ad matrimonij valorem. Quia habet intentionem virtutalem quæ pro aliis sufficit sacramentis, & Missa. Sic Henric. l. 1. c. 3. n. 1. & l. 2. c. 1. Probabile indicat Filliuc. tr. 10. num. 224.

524 *Non sufficit.* Minime sufficit sed necessaria est actualis attentio. Quia ad effectum testificandi de matrimonio contracto, perinde est, quandò actu Parochus non aduertit, ac si absens omninò esset. Et quia in Pœnitentiæ sacramento dum Sacerdos est futurus peccatorum Iudex, quantumvis voluerit aduertere, si actu non aduertat, minimè sufficit. Ergo nec in Sacramento Matrimonij ubi Parochus est velut testis. Ita Sanchez l. 3. d. 39. n. 5. Hurtad. d. 5. diff. 15. num. 48. Trull. l. 7. dub. 6. n. 1. Amicus Perez, Leandr. quos refert, ac sequitur Diana par. 10. tr. 11. resol. 10. adiiciens, contrariâ sententiâ nō esse probabile.

525 *Primum partem probabile quidem secundum probabiliorē longè effertur.* Quod quidem non admitto. Mihi enim sufficit doctissimi Henriquez mei placitum esse, ut existimem satis esse probabile præcipuè cum Sanchez ac Filliucius citati haud obscurè eius probabilitati anquant, & Leander probabiliorē longè solum secundum affirmet. Idem mihi afferendum, quia in Missa (cuius paritatem Henricus adducit) requiritur attentio, non ut audiens sit testis, sed ut debita reuerentia Sacrificio seruetur, & sit ille Religionis actus: quod debite seruatur, quando audiens voluit

attendere, & præter intentionem ex fragillitate diuagatur: ad omnia etiam sacramenta requiritur intentio consuecendi, & recipiendi sacramentum, ne confectio, & susceptio sit actus ficticius, & vanus, quæ intentio virtute durat, dum à principio est habita, nec contrariâ mutatur: attentio autem, & aduertentia Parochi, & testium desideratur, ut ipsorum testimonio comprobari possit matrimonium, Ecclesiæque constet: quod testimonium nullatenus ferre possunt, nisi actu aduertant.

DV BIVM CXIII.

An si Parochus, vel testes casu transeant, Matrimonium coram eis contractum sit validum.

MATRIMONIUM initum coram Parocho, ac testibus casu transeuntibus validum est. Quia cum aduertant, verè dicuntur præsentibus, cum præsentia ad valorem matrimonij petita contenta sit sola intellectus aduertentia, quæ ite testimonium cōtracti matrimonij possit perhiberi. Sic Petr. de Ledes. de matr. qu. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2. Filliuc. tract. 10. num. 225. Hurtad. d. 5. diff. 15. numer. 50. Guier. cap. 69. num. 11. Reginal. lib. 3. num. 182. Sanch. lib. 3. d. 39. n. 11.

Non est validum, Quia casu transeuntibus nō dicuntur moraliter præsentibus. Et quia ut Parochus vel testes dicantur præsentibus, requiritur, ut sint, ad eum casum formaliter adhibiti, rogati, & vocati. Sic quidam apud Petr. de Ledes. eo dub. 2. Leandr. tr. 9. d. 7. q. 38. Basil. l. 5. c. 11. n. 4. Bonac. q. 2. punct. 8. n. 20.

Ego quidem si ratione nitar, existimo, hoc minus verum esse, cum transeuntibus Parochus & testes ita testificari possint, si aduertant, ac si data opera vocati, & rogati intercessissent. Verum si certè sint eminentis Cardinalium declarationes, quas adducit Farinac. pag. 268. & 273. & Rebel. 2. part. l. 4. fine pag. mihi 194. ferè certam secundam sententiam esse putarim. Audi declarationem à Rebello memoratam. Parochus ita præsens matrimonio debet esse, ut appareat, & contrahentibus, hac de causa adhibitus fuisse. Quod, me authore, satis apparebit, si Parochum casu transeuntem moneant prius contrahentes se velle contrahere. De aliis verò testibus non dubito, quin eorum casualis præsentia sufficiat etiam minimè prius admonitorum, dummodo videant fieri contractum, ut docuit Segura p. 2. direct. ac. 15. n. 54. & ap. probat Sanch. ubi supra.

DV BIVM CXIV.

An si Parochus, aut testes dolo aduocantur, aut vi adducuntur, & contra eorum voluntatem retenti assistant coniugio: valeat, matrimonium.

Non valet. Quia testes matrimonij esse debent specialiter vocati, & rogati, ut amplius

Secl. II. Dubia De Consensu Clandest. 103

rei grauiſſimæ intenti certius poſſint teſtimō-
niū exprimere, quod nequeunt facile qui inuiti
trahuntur, quorum attentio ſolummodò ad
viam repellendam accurrit. Poſteſt id probari ex
Legē Qui teſtamentum off. de teſt. ibi: Sed ſi teſtes
detenti ſint inuiti putant, non valere teſtamen-
tum. Sic Segura 3. part. director. cap. 15. Petr.
Ledeſ. qu. 45. artic. 5. pun. 3. dub. 2. aſſerens, ſe-
cluſa Cardinalium declaratione, hoc eſſe pro-
babile. Azeved. libr. 5. recopil. titul. 1. lib. 1.
num. 39. non audet aſſerere, valere con-
iugium coram Parocho, ac teſtibus dolo
auocatis.

⁵³⁰ Quamvis Parochus, & teſtes ſint dolo vo-
cati, vel vi detenti, valet matrimonium, dum-
modò contrahentium conſenſum intelligant.
Quia l. Coram Titio 209 ff. de verborum obligat.
dicitur: Scire autem, non etiam velle, is debet, nam
etiam, eo inuito, recte fit. Vbi deciditur, dici ali-
quid coram aliquo fieri, quamvis inuitus adſit,
ſi aduertat. Cum ergo Tridentinum ſolum exi-
gat, matrimonium celebrari coram Parocho,
& teſtibus, ſatisfit, ſi iſtis præſentibus quamvis
inuitis celebretur. Deinde ſaltat ſinis illius
decreti, cum iam coniugium illud conſtet Ec-
cleſiæ, nec eo ſpecto, poſſunt alioquin inire. Ità
Sanchez libr. 3. d. 39. num. 9. Nauar. libr. 4. conſil.
titul. de ſonſat. conſil. 20. Petr. de Ledeſ. & alij à
Santio citati. Villalob. tractat. 13. diſſic. 22.
num. 3. Hurtad. d. 5. diſſic. 15. num. 50. Palaus
d. 2. pun. 13. §. 8. num. 1. Baſil. libr. 5. cap. 21. nu. 5.
Filliuc. tract. 10. num. 215. Leand. tract. 9. d. 7.
qu. 39. & alij.

⁵³¹ Idem aſſerimus, quia ſæpè hoc fuiſſe à Sacra
Cardinalium Congregatione declaratum re-
fert Rebel. part. 2. lib. 4. ſine pag. mihi 396. Vni-
cam declarationem expono. An verò ſi inuitus,
& compulſus per vim adſit Parochus, dum con-
trahitur matrimonium, præcedente, vel non præce-
dente ſupradicta prohibitione Ordinarj tale ma-
trimonium ſubſiſtat? Reſpondit Congregatio, ſubſi-
ſtere. Vnde cum formidine primam ſententiam
probabiliter poſſe defendi aſſeruerim, ſicut Se-
gura aſſeruit.

DVBIVM CXV.

*An ſi Parochus inuitus aſſiſtit, & af-
ſectat non intelligere, aures, & oculos
occludit, nihil eorum, quæ gerun-
tur videns, & audiens valeat matri-
monium.*

⁵³² Non valet. Quia tunc re vera non eſt præ-
ſens, nec poteſt de coniugio illo teſtifica-
ri. Sic Sanchez libr. 3. d. 39. num. 6. Trullench.
libro 7. capite 6. dubio 5. dicto 3. numero 3.
& alij.

⁵³³ Valet quidem. Quia eo ipſo, quòd Parochus
affectat non intelligere admonitus primùm
velle coniugium inire eos, qui adſunt, ſanè
iam ignorare non poteſt contrahentium con-
ſenſum, & adeò teſtis eſſe poteſt apud Ecce-
leſiam. Ità Baſil. quem reſert, & ſequitur Leander
tract. 9. d. 7. qu. 40. Salzed. pract. cap. 73. Rebel.
part. 2. l. 4. ſine, num. 53.

⁵³⁴ Hanc partem probabiliorē eſſe reor ob
declarationem Cardinalium expreſſam à Re-

bello citato, quæ ſic ſe habet: *Et quid ſi Pa-
rochus adſuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur,
vidit, & audiuit: virum tale matrimonium ſi-
nullum? Reſpondit Congregatio, matrimonium non
valere, ſi non intellexit, niſi ipſe Parochus af-
fectat, non intelligere. Explicat P. Sanchez, Niſi
Parochus affectet, ſi non intelligere, hoc eſt, niſi
conſulta, & data opera fingat, ſe non intelligere,
cum tamen re vera intellexerit. Non placet ex-
poſitio, nam qui vocatus ad hoc, ut adſit matri-
monio, & monitus à contrahentibus ſe velle
contrahere, non potuit non intelligere matri-
monium ab illis contrahi, quamvis poſtea au-
res occludat.*

DVBIVM CXVI.

*An ad matrimonij valorem requirantur teſtes
omni exceptione maiores.*

⁵³⁵ Certum eſt ad valorem matrimonij requi-
ri, ad eſſe duos teſtes cum Parocho, nec
vnicum teſtem ſufficere. Quia Tridentinum
*ſeſſ. 24. cap. 1. expreſſè irritat matrimonium co-
ram Parocho, ac dupli teſte non contractum.*
Deinde exigitur, ut teſtes rationis vſu polleant
præſentēſque ſint moraliter. Præterea neces-
ſum eſt, ut ſimul Parochus, & teſtes matri-
monio interſint. Quia Tridentinum copulatiuè
exigit præſentiam Parochi, ac teſtium, & aliter
contractum irritat coniugium. Quæſierim
verò, nūm ſufficiant quæleſcūque teſtes, vel
omni exceptione maiores exigantur; hoc eſt,
tales, ut nullum patiantur vitium ex iis, ob
quæ iure à teſtimonio ferendo reiiciuntur?

⁵³⁶ Debent eſſe omni exceptione maiores. Quia
in cauſa matrimoniali cum ſit grauiſſima, non
quibuſlibet teſtibus fides eſt adhibenda, ſed
circumſpectis, omnique exceptione maioribus.
*Cap. 1. de conſanguinit. ver. Nunc quaſtio. ibi: Si
per teſtes circumſpectos omni exceptione maiores
inueniēris. Ergo cum Concilium teſtes exigit,
ut poſſit probari matrimonium, intelligendum
eſt de teſtibus legitimis, & qui iure attento,
faciunt fidem. Sic aliqui recentiores apud
Sanchez citandum; Hurtad. d. 5. diſ-
ſic. 24.*

⁵³⁷ Non debent neceſſariò eſſe omni exceptio-
ne maiores, ſed ſufficiant quicūque habent
rationis vſum; nec deſideratur, ut habeant
qualitates iure requiſitas, ut in aliis negotiis
habiles, ac legitimi teſtes cenſeantur. Quare
ſufficit licet ſint infames, excommunicati, pa-
rentes, conſanguinei, ſervi, familiares, ſceminæ,
imò & infideles. Quia quamvis aliàs teſtes ſint
illegitimi, & inhabiles, ſufficientem fidem ef-
ficiunt, nec repelluntur quando ſunt inſtru-
mento appoſiti ex communi contrahentium
conſenſu. Certè teſtes inhabiles admittuntur,
quando concurrunt cum alio habili, & fide di-
gno: tunc enim habitas vnus ſupplet alterius
inhabilitatem, (ut multis citatis teſtantur An-
ton. Gabri. tom. 3. comment. lib. 1. titul. de teſtibus,
concl. 5. num. 1. Maſcard. de probat. concl. 1365.)
Ergo cum matrimonio debeat neceſſariò in-
tereſſe Parochus, aut alius de eius facultate
Sacerdos, eius authoritas vitium ſupplebit,
quod alij duo teſtes patiuntur, ac proinde
valebit matrimonium, quæleſcūque illi ſiant.

Ita Sanchez lib. 3. d. 4. num. 4. H. n. qu. lib. 11. cap. 3. Hurtad. d. 5. diff. 2. 4. Leander tractat. 9. d. 7. qu. 44. citans Bonacinam, & alij communiter.

537
Hanc partem
probabilior
rem puo.

Hanc partem probabilior admodum putor quia Tridentinum solum requirit duos testes qui cum Parocho matrimonio affideant. Quod si voluisset testes alios iure idoneos, expressisset, sicut expressit Pontifex in Cap. Cum esses, de resiam.

D V B I V M CXVII.

An ad matrimonij valorem sufficiat, quod Parochus, & testes audiant contrahentium consensum licet illos non videant.

538
Necessarium
est eos audire
& videre.

Non sufficit eos audire, sed necessum est eos simul videre. Quia ex communi Canonistarum sententia in testibus non sufficit solus auditus, sed requiritur praesentia, & visus. Facile enim quis potest alterius vocem imitari, quo testes decipiantur. Sic Molin. de ritu nup. lib. 2. diff. 11. num. 120. Barbosa de potest. Episcop. part. 2. alleg. 3. 2. num. 86.

539
Non est nec
cessarium eos
videre, suffi
ciat, audire.

Sufficit contrahentium verba à testibus exaudiri, nec opus est ipsos videri, dummodo aliis eis sit vox contrahentium nota. Quia in iis, quae non visu percipiuntur, sed auditu, optime potest cecus legitimus testis existere, si loquentium voces notas habeat. Ita Sanchez l. 3. d. 39. num. 3. Basil. lib. 5. cap. 2. num. 8. Gurier. Filliuc. Rebel. & alij, quos refert, ac sequitur praedictus Antonin. Diana part. 8. tractat. 7. resolut. 68.

540
Idem assero.

Idem assero sciens ex Farinacio, & aliis, posse cecum testimonium ferre super verbis stipulationis, & contractus cuiuscumque à contrahentibus prolatis, si vocem loquentium probe agnitam habeat, quae quidem difficile admodum potest ab alio affectante ita proprie referri, ut agnoscens audiens possit affici seductione. Sufficit igitur, testes verba contrahentium audire licet intermediet cortina, vel paries: si eorum vocem apte dignoscant.

CAPVT XIII.

Circa Denunciationes matrimonio praemittendas.

D V B I V M CXVIII.

An Denunciationes sint de matrimonij essentia.

541
Nec nulla
praemittit.

Denunciationes praemittuntur matrimonio, ut si quis impedimentum noscit, illud detegat. Praecepta fuerant in Concilio generali Lateranensi 2. cap. 5. 1. & habetur Cap. finali, de clandest. desponsat. Sed quia multis in

Dioecesis in desuetudinem abierant, id decretum innouavit Tridentinum sess. 24. cap. 1. iussitque, ut matrimonio praemittantur denunciationes, seu monitiones ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festiuis in Ecclesia inter Missarum solennia publice faciendae. Quaesierim iam, vtrum huiusmodi denunciationes sint de matrimonij essentia?

Sunt quidem, & matrimonium sine illis initum inualidum est. Quia ad matrimonium Parochi praesentia desideratur: sed hic non Parochi, sed priuatae personae munus obit, dum ommissis denunciationibus interfit matrimonio: Ergo est nullum. Probo minorem: Quia in Tridentino citato conceditur Parocho limitata potestas assistendi matrimonio, nempe denunciationibus praemissis: sed limitata causa limitatum producit effectum l. In agro, ff. de acquir. rerum dom. Ergo si Parochus fines mandatis, illis ommissis, interfit, non ut Parochus, sed ut priuatus aget, quando enim Iudex procedit ultra suae potestatis limites, ut priuatus agit, ut probat Menoch. de reuer. p. poss. remedi. 8. numer. 13. & 17. Sic ipse consil. 69. num. 71. vol. 1. Zephal. consil. 21. num. 28. volum. 3. Bonacin. in quodam consil. quod inter Menochii consilia apponitur volum. 4. consil. 398. num. 1. Ful. Patian. lib. 1. de prob. cap. 16. num. 63. vbi dicit, de iure nouissimo Tridentini praesumi fornicationem, licet habitatio longa sit, nisi probetur matrimonium fuisse contractum, praesente Parocho & testibus, ac praemissis denunciationibus; & statim num. 65. ait, Concilium annullasse matrimonium contra praefatam formam celebratum.

De essentia matrimonij non sunt, vnde denunciationibus iniuste ommissis validum est. Quia cum matrimonium, ommissis denunciationibus, validum omni iure esset, ab eo recedendum non est abique manifesto decreto irritanti: Tridentinum autem non manifeste irritat, imò contrarium ex illo colligitur: cum enim ageret de denunciationibus praemittendis, & de praesentia Parochi, ac testium, in decreto irritanti huius praesentiae solius tantum meminit: ergo Ita Nauat. lib. 4. consil. de sponsal. consil. 17. num. 4. & in Mam. cap. 22. num. 70. Basil. lib. 5. cap. 30. num. 2. Ochagau. tractat. 3. qu. 3. Coninch. d. 27. num. 49. Reginald. lib. 3. m. 222. Palau. d. 2. punct. 13. §. 1. num. 2. Trullench. lib. 7. capite 6. dubio 8. numero 2. Sanchez libro 3. numero 3. citans plures Iuristas, & Theologos.

Hoc certissimum reor, quia Tridentinum circa denunciationes nihil innouat, sed idem quod statutum erat in Concilio Lateranensi, nam in desuetudinem passim abibat, in pristina obligationem, ac statum restituit, ut constat ex illis verbis: Sacri Concilij Lateranensis vestigia inherendo: Sed olim validum erat matrimonium denunciationibus ommissis, ut definit Tridentinum sess. 24. cap. 1. ergo & modo. Certè denunciationes conferunt, ut ritè, ac rectè coniugia celebrentur; non autem ut validè incantur.

DVBIVM